

PAARDENPRAAT

**EEN EIGENZINNIGE KIJK OP DE TAAL
EN GEDRAG VAN HET EEDELDIER...**

Hoofdstuk 1.

Een boek voor paardenliefhebbers. Mensen groot en klein, die iets anders over paarden willen horen. 'Nog een?' zeg je nu. Waar zijn de foto's dan? De tekeningen hoe je je handen moet houden, hoe een hoofdstel in elkaar zit? Want die horen toch in ieder paardenboek te staan?

Jammer dan. Die vind je niet in dit boek.

Als je nu nog niet weet hoe een paard er uitziet, dan lukken mijn foto's ook niet om het aan je verstand te peuteren. En dat hoofdstel? Misschien is het niet eens je bedoeling om *op* een paard te gaan zitten... Misschien wil je eens wat anders over paarden lezen en te weten komen.

Gewoon, omdat het een machtig mooi dier is. Omdat je nu eindelijk eens wil weten hoe een paard denkt en voelt.

Dit boek is dus niet om te leren paardrijden. Het is leuk als je dat al kunt, maar het is niet noodzakelijk. Dit boek is er eigenlijk voor om er eens achter te komen hoe een paard denkt, wat het dier voelt, welke taal het spreekt.

Er zijn al vele ruiters. Maar de groep die niet rijdt is nog veel groter. Er zijn zelfs veel mensen bang voor het paard. Vaak omdat ze ooit geschrokken zijn van het gedrag van dit dier, of er een eng verhaal over gehoord hebben. Dat gedrag van het paard, dat vaak onverklaarbare, daar zijn veel mensen bang voor. Daar zijn ook bijna geen boeken over, het blijft geheimzinnig.

Ook de grootste groep ruiters weet niet hoe een paard denkt, waarom het dier iets doet of juist na laat. Het is zo vaak een zo gehoorzaam dier, dat je bijna zou vergeten dat het nog een hart heeft, dat het ook zelfstandig kan denken en zelfs een eigen taal heeft.

Paardenpraat dus.

Om met paarden te kunnen praten, om ze te leren begrijpen, hoeft je er heus niet zelf op te kunnen zitten. Wat ik wil proberen te bereiken is dat je voor het einde van dit boek op een andere manier naar het paard zult kijken. Dat er niet meer zo veel onverklaarbaars is in zijn gedrag, dat je misschien zelf enige woorden paardentaal spreekt.

Dat is minder moeilijk dan je zou denken. Het vereist niet dat je er boven op zit. Je hoeft het paard zelfs niet eens te aaien. Het enige dat je nodig hebt is de wil om het paard echt te bekijken, om zijn gedrag te bestuderen. Dat kun je ook op veilige afstand doen.

Die afstand geeft dit boek je, plus de handleiding om het gedrag van het paard te doorgronden.

Niet alleen handig voor ruiters, maar ook voor al die mensen langs de kant.

Om paarden beter te begrijpen, wil ik je eerst iets uitleggen over dit dier. Het edele dier dat gelukkig steeds meer in de belangstelling komt te staan. Nu niet meer alleen als onderdeel van een fricadel, als soldatenvlees of karrepaard, maar meer als *vriend*.

Daarom moet je meer van paarden afweten.

Meer in ieder geval dan je in verreweg de meeste paardenboeken kunt lezen.

Hoe leren paarden?

Als je over het paard wil leren, moeten we eerst gaan kijken hoe het paard zelf leert.

Om iets te leren ga je naar school.

Je meester legt je uit hoe iets werkt, jij doet het na, en om te kijken of je het gesnapt hebt geeft je meester je nog talloze soortgelijke problemen voor je kiezen.

Kom, daar weten we allemaal wel over mee te praten.

Bij jou thuis gaat het trouwens net zo.

Je moeder verteld je hoe je moet afwassen, je vader leert je de fietsenband te plakken en daarna mag je het eindeloos herhalen.

Je vriendje schiet een voetbal door de ruit en vervolgens ga jij ook proberen iets te raken. Sommige dingen zijn leuk om te leren, andere zaken minder leuk.

Eigenlijk leer je het meeste van *af* te kijken.

Op school mag het na een tijdje niet meer, en toch moet je het je leven lang blijven doen.

Als jij het niet weet dan kun je door het af te kijken van je zus leren hoe je bijvoorbeeld zelf je veters moet strikken. Hoe je je bord moet leeg eten, of hoe je iemand een pootje kunt lappen. Allemaal zaken dus die je leert door af te kijken.

Bij paarden gaat dat net zo.

Vroeger, toen er nog geen drukkerijen waren, moest ieder boek met de hand geschreven worden. Wilde je dit boek *nóg* een keer hebben, dan moest je dat eerste boek helemaal opnieuw overschrijven. Dat ging natuurlijk niet zo snel, dat weet je wel van diktee.

In principe maakte je dus 'n kopie van dat eerste boek.

Soms kwam je de fouten van de vorige schrijver tegen, en die verbeterde je dan in je eigen boek. Soms ook kwam je zinnen tegen die 'niet lekker liepen' en die veranderde je dus in jouw versie.

Maar wat je ook deed, in grote lijnen bleef het 'n kopie van het vorige boek. De bijbel is daar een mooi voorbeeld van.

Zo 'n kopie werd meestal geschreven door mensen in een klooster, die hadden ruim de tijd voor dit werkje.

Die mensen -broeders- werden ook wel kopieisten genoemd.

Tegenwoordig gaat dat allemaal veel sneller. Voor een boek ga je naar de drukker en die maakt dan net zoveel boeken als je maar wil hebben.

Dan zou de stem van de instructeur het paard ook schrikachtig maken, of wat dacht je van die galmende luidsprekerstem van de jury?

Ook hoor je soms dat je paard last krijgt van 'ruis' als je teveel zit te praten.

Het paard weet heus wel onderscheid te maken tussen korte bevelen en eindeloos gebabbel.

Dat gebabbel vindt hij alleen maar gezellig, het stelt hem op z'n gemak.

Toch is het gebruik van je stem tijdens dressuur nagenoeg verboden.

Als je paard onrustig is mag je hooguit heel zachtjes 'och och' zeggen...

Hoofdstuk 7.

Bij mijn lessen hamer ik er iedere keer weer op dat mijn leerlingen moeten praten tegen hun paard.

Desnoods stel ik zelfs een 'klets-laan' in, waar iedereen verplicht is te vertellen wat hij vanochtend heeft gedaan sinds het wakker worden.

Deed je eerst je linkeroog open of je rechteroog? Wat dacht je toen? Sprong je daarna uit bed en ben je meteen naar de paarden toe gegaan, of deed je eerst je pyama uit, heb je je gewassen, ontbeten en wat niet al?

Tussendoor moet je natuurlijk steeds de naam van je paard noemen, anders zou het nog gaan denken dat je het tegen de bomen hebt...

Alle kinderen vinden dit in het begin heel vreemd.

Hoewel iedereen tegen een hond praat alsof *hij* het allemaal begrijpt, ziet men een paard toch heel anders.

Maar na een paar lessen merken de kinderen toch dat het paard wel degelijk luistert!

Helemaal als het dan ook reageert op een kort bevel. "*Skoeggie: drá!*" En dat zonder verder gebruik te hoeven maken van een zweepje, van je hakken of je kuiten.

Ook hoeft je het paard nu niet eindeloos aan te blijven drijven met je kuiten, wat je ook erg veel ziet in maneges -alsof het paard dát na 5 minuten nog begrijpt-, het blijft gewoon draven totdat jij zegt: "*okee, ga maar weer in stap...*"

Praten tegen een paard is vreselijk belangrijk, en het maakt je eigen leven ook een stuk makkelijker.

Het praten tegen een paard werkt trouwens niet alleen heel goed om het paard makkelijker te berijden, ook de leerling leert hierdoor een stuk sneller.

Je gaat zelf meer ontspannen -en dus leer je sneller.

Bovendien: hoe heerlijk is het niet om iemand al je zorgen of gedachten te kunnen vertellen?

En te merken dat er ook naar je geluisterd wordt?

Daar hebben de meeste mensen toch óók behoefte aan, aan een luisterend oor?

Nu wil ik hier niet mee zeggen dat je een paard alleen maar pratend tegemoet kunt treden, *iedere* vorm van taal is goed.

Taal kan ook het kneepje in zijn schouder zijn, of het pak rammel van je vader.

Voor de mens ligt de *spreektaal* het meest voor de hand.

Maar er bestaan natuurlijk ook nog wel andere manieren om met het paard contact te maken.

Ieder gespannen paard wordt rustiger als je zijn nek een beetje masseert, als je met je vingers over zijn hals streelt, of juist boven zijn staartwortel.

Als je dit vaak genoeg herhaalt, leert het paard je ook herkennen.

Wil je naar links of rechts en je geeft hem telkens een kleine duw aan de desbetreffende kant, op zijn schouder, en weldra heb je zelfs geen teugels meer nodig om te sturen.

Het paard heeft zelfs plezier in dit soort aanwijzingen!

Wát je ook doet, vind een manier om een *direct* contact te maken met je paard.

Bedenk echter wel dat je hierin steeds heel strikt moet zijn, niet de ene dag zus en de volgende dag zo. Als jij het paard iets wilt leren, dan moet jij je dus óók aan die regels houden.

Zoals ik al zei rijden mijn leerlingen ook zonder zadel.

Ik heb wel een paar zadels, maar die liggen meestal te verstoffen.

Een zadel is geen noodzakelijkheid, zeker niet op de ronde ruggen van kleinere paarden.

Kleine paarden en pony's gooien nog niet zo hoog op, je voelt je minder een milk-shake.

Ook maak je meer en directer contact met een paard als je zonder zadel rijdt.

Jij kunt het paard beter leren aanvoelen als je zonder zadel rijdt. Maar het paard voelt jou ook beter aan...

Wat vooral heel belangrijk is als je leert paardrijden is dat je een goede 'zit' ontwikkeld.

Je hele houding is van groot belang.

Les één is dus dat je moet praten met het paard, les twee is dat iedereen die het aandurft om op een paard te gaan zitten eigenlijk koninklijk bloed in zich heeft.

Iedere ruiter is dus of een prins, of een prinses.

En als prins of prinses heb je ook een bepaalde uitstraling.

Slapen doe je maar op school, op een paard moet je rechtop zitten en bij de les blijven.

Je moet niet naar de manen of de oren van het paard kijken, maar juist verder vooruit.

Boven op een paard heb je een schitterend uitzicht, en daar moet je ook van leren te genieten.

Je zit dus niet als een zak suiker, als een postzegelverzamelaar of als een jockey, je leunt niet naar voren, je duwt je kont niet naar achter en ónder het paard heb je als ruiter al helemaal niets te zoeken.

Als jij niet goed gaat zitten op die paardenrug, hoe kan dat paard dan normaal lopen?

Heb jij wel eens iemand op je schouders gedragen?

Iemand die best wel wat zwaarder was en niet stil bleef zitten?
Nou, zo voelt dat dus ook voor het paard.
Ga jij half over of aan het paard hangen. dan kan het paard dus ook niet ontspannen lopen.
Dan moet het paard zijn spieren aanspannen om niet te vallen of te struikelen.
Eigenlijk beul je het paard dan af.
Zonder zadel voel je veel beter aan hoe het moet.
Er wordt in Nederland helaas veel te weinig zonder zadel gereden.
Je hoeft het heus niet altijd te doen, maar om een goede zit te krijgen is het noodzakelijk!

Ook is het een stuk veiliger zonder zadel.
Niet iedereen heeft altijd rijlaarzen aan.
Niet iedereen schuift alleen zijn tenen in de stijgbeugel, het rijdt veel makkelijker als je de steun van je hele voet hebt.
Maar als je stijgbeugel te smal is, of je schoen te breed, en je valt er voor de lol een keertje af, dan blijft je voet makkelijk in die beugel steken.
Iets dat vaker voorkomt dan je denkt.
Meer kans dus op hoofdwonden of trappen in je buik.
Ongeluksfactor één onder ruiters...
In Nederland alleen al goed voor meer dan duizend ongelukken per jaar!
De meeste zadels hebben tegenwoordig een veiligheidspal, waardoor de stijgbeugelriem los schiet als er een flinke ruk aan gegeven wordt.
Maar let je daar wel eens op?
Kijk je iedere keer voordat je opstapt even na of het ding nog niet is vastgeroest?
Wel doen hoor!
Het kan je leven redden!

Zonder zadel heb je daar dus geen last van.
Je bent gedwongen om goed te leren klemmen met je benen, iets dat je ook bij het rijden mét een zadel nodig hebt.
Als je wil weten met welke spieren je dat moet doen, ga dan eens op je paard liggen en probeer zonder de hulp van je handen weer omhoog te komen. Behalve je buikspieren span je nu ook je binnenbeenspieren aan. Vooral belangrijk zijn de spieren die van je liezen tot je kniën lopen.
Let op, ga niet knijpen met het onderste deel van je benen, als je met je kuiten harder knijpt dan met je kniën wordt het een soort evenwichtskunstje, en dat ga je verliezen... Druk nu ook je hakken omlaag, stel je voor dat je met je hakken over de grond kunt slepen, en probeer je tenen naar voren te duwen. Het is niet makkelijk, maar mij zul je nooit horen zeggen dat paardrijden makkelijk is, alles moet geleerd worden.
Bovendien kweek je zonder zadel een veel betere zit, het *doorzitten* is geen probleem meer. Doorzitten heb je trouwens ook nodig als je wél met zadel rijdt.
Het is niet zo makkelijk. Je moet leren dat je je bekken kunt kantelen. Kijk maar eens naar Michael Jackson, die doet dat geregeld in zijn dansjes...
Op de paardenrug gezeten probeer je het onderste botje van je ruggengraat, je stuitje, op de ruggengraat van het paard te duwen en het daar ook te houden.
Maak niet de fout daarbij met je bovenlichaam naar voren te leunen, probeer je schouders recht te houden en je rug recht, iets achterover geleund.
Alsof je naar een leuke film zit te kijken.

Maar ook je rug gaat er op vooruit.
Het is zelfs zo dat bepaalde vergroeiingen van je rug eerder aan het licht komen als je zonder zadel leert rijden. Niet dat jij daar nu zo blij mee bent, maar er kan nu wel direct worden ingegrepen door een dokter.
Verder leer je directer mee te gaan met de bewegingen van het paard, je moet wel...

En weet je wat het leukste is?
Als je zonder zadel hebt leren rijden, dan kun je het overal ter wereld met elk willekeurig zadel, dat heb je in tien minuten geleerd!
Het enige échte nadeel is dat je eerder zadelpijn krijgt -zelfs al heb je helemaal geen zadel gebruikt!
Ook je houding verbetert aanmerkelijk: je zit beter rechtop, je houdt je handen en je benen stiller, je leert nog meer één te zijn met je paard.
Het geven van minimale aanwijzingen wordt ook makkelijker, het paard voelt onmiddellijk wat je wil. Je hoeft maar even iets anders te gaan zitten en het paard weet of je wil gaan wenden, halhouden of juist sneller gaan.

Hoofdstuk 8.

Het gaat er dus om dat een ruiter zo spoedig mogelijk één wordt met zijn paard.
Dat je, als ruiter, het paard leert begrijpen en vertrouwen weet te geven.

"Natuurlijker paardrijden" noem ik dat!

Paardrijden met zo min mogelijk dwang.
Met zo min mogelijk hulpmiddelen.

Dat is precies wat ik anderen probeer te leren.

Er is geen gemiddelde tijd aan te geven dat kinderen bij mij blijven rijden. veruit de meesten blijven maar komen. jaar in jaar uit.

Zelfs mensen die tussendoor bij een 'echte' manege zijn gaan rijden. komen vaak na een tijdje weer terug.

Dat zorgt dan voor een luxe probleem. want er is meer vraag dan aanbod...

Om een goede houding te krijgen, om nog beter mee te gaan met de bewegingen van het paard, is het ook handig om eens te leren rijden in de *amazone-zit*.

Twee benen aan één kant dus.

Vroeger hadden de dames daar speciale zadeltjes voor. halve fauteuils.

Maar zonder dat zadeltje gaat het best.

Ook in draf of galop.

Als je er maar aan denkt dat als je wil vallen, dat je dat dan naar voren doet. naar je benen toe.

Het lijkt wel of je nu niet meer kunt klemmen, maar dat is toch heus wel zo.

Met je dij kun je toch nog tegen de schoft (het hoogste punt van de rug) aandrukken.

Verder is de beweging praktisch hetzelfde als de circus artiest die op het galopperende paard blijft staan.

Dat is ook heel leuk, maar daar geef ik geen les in...

Wat ik wél doe, bij de beginners, zijn andere kunstjes te paard.

Spekhappen op een stilstaand paard is leuk, en dubbel belonend.

Om je as draaien op een in stap lopend paard, alweer goed voor je evenwichtsgevoel.

Rek- en strekoefeningen, zodat je weet wat je moet doen als de bomen wel erg dichtbij komen.

Een paard dat buiten door bos en veld loopt, houdt namelijk wel rekening met zijn eigen hoogte en breedte, maar niet met het feit dat jij daar aan alle kanten nog eens uitsteekt.

Kan het paard precies tussen twee palen door, dan komen jouw beentjes pijnlijk klem te zitten. Strek ze dus tijdig naar voren. Hangt er een tak over de weg, waar het paard nog net onder door kan lopen, kun je of voor Tarzan gaan spelen, of diep bukken.

Loop je over een boerenpad met prikkeldraad erlangs, dan loopt het paard het liefst in de berm. Daar is de grond het zachtste voor zijn hoeven. Als je dan niet oplet heeft je moeder weer een hoop te naaien -en je dokter misschien ook...

Buigoefeningen, kijken hoe diep je kunt reiken zonder er af te lazeren.

Daar krijg je goede beenspieren van, en het helpt ook als je iets van de grond moet oprapen, zonder dat je meteen hoeft af te stappen...

Stoelendans met paarden, waardoor je snel en goed leert op en af te stappen.

Maar bij vrijwel alle oefeningen geldt steeds dat er iemand naast je staat of loopt, voor het geval dát.

Veiligheid voor alles!

Hoewel ik dus op een vreemde manier les geef, gebeuren er bij mij hoogstzelden ongelukken.

Misschien wel hét bewijs dat het dus ook anders kan.

Het is goed je af te vragen wanneer mensen van hun paard vallen.

Die momenten zijn heel belangrijk om te weten.

Die momenten moet je zien te voorkomen.

Heuvels af galopperen is er zo eentje.

Galopperen over vlaktes is een ander.

De meeste beginners vallen van hun paard af als ze eerst in galop gaan, en daarna in draf komen. Dit is zo 'n totaal ander gehobbel dat je gelijk minder stevig komt te zitten.

Leer dus eerst heel goed draven.

Als iedereen zich aan mijn regels houdt, dan gaan we soms nóg een stapje verder.

Als je geen zadel meer nodig hebt, dan kun je het zelfs zonder hoofdstel gaan proberen...

Vooropgesteld is natuurlijk dat je zeker bent dat je contact weet te maken met je paard.

Eerst ga je nu leren rijden op de cowboymanier: de besturing van het paard loopt niet meer via de mond maar via de hals.

Als jij naar links wilt duw je de teugel losjes tegen de rechter kant van zijn hals aan. Het paard vindt dit alléén al een verademing, want er wordt niet meer zo aan zijn mondhoeken getrokken. Blijf dit gerust een maand lang oefenen.

Nog een stapje verder nu.

Het rijden op de neusriem.

Misschien heeft het paard nog wel een bit in zijn mond, maar de teugels maak je nu vast aan de neusriem.

Als het paard je een duwtje geeft met zijn neus kan dit best hard aankomen.

Toch is die neus een van de gevoeligste plekjes van een paard.

Dus waarom niet het paard op zijn neus gereden?

Het principe van een Hackamore (dit is een bitloos hoofdstel, waarbij de werking van de teugel via de veel gevoeliger neus gaat), zelfs van een Bosal (een ander soort bitloos hoofdstel, veel in trek bij cowboy's) is precies hetzelfde.

Heb je dit goed onder de knie, dan kun je nóg verder gaan.

Je koopt een dik gevlochten halstertouw, je legt het ene eind in een lus en die schuif je nu over de neus.

Je mag nu kiezen wat je met het andere eind doet, of je het in je linker- of in je rechterhand neemt. Ik neem het meestal in mijn rechterhand.
Het principe blijft het zelfde: als je naar links wilt dan leg je het touw tegen zijn hals aan, wil je naar rechts dan trek je heel lichtjes, of je geeft hem juist de ruimte aan de rechterkant.
Je houding, de verandering van je zit, doet nu de rest.
Dit is bijna een opperst genot, zowel voor je paard als voor jezelf!
Het paard weet bijna niet meer wat hem overkomt!
Het paard krijgt door deze manier van rijden zelfs nog meer respect voor je, niet alleen geef je hem een enorm gevoel van vrijheid, ook straalt je hierdoor een ongelooflijk zelfvertrouwen uit, een eigenschap dat het paard maar wát graag van je wil leren...

Er is altijd nóg een stapje verder...
Wat dacht je van dat zelfde halstertouw, maar nu in een grote lus om zijn hals?
En maakt het paard misbruik van je vertrouwen?
Dacht het paard nu werkelijk dat jij niet meer kunt ingrijpen?
Da's lachen!
Goed, het vergt enige behendigheid, maar als je dat niet hebt moet je hier al helemaal niet aan beginnen...
Is je paard opeens toch ondeugend?
Reik met je arm naar zijn neus, pak met je hand zijn neus vast en trek deze naar je heen toe!
Een paard kan alleen maar achter zijn neus aanlopen, en van snelle rondjes draaien wordt hij zeeziek.
Het eindigt in het berijden van een paard *helemaal* zonder hulpmiddelen.
Het enige dat je dan nog nodig hebt is je stem, en je gewicht...

Natuurlijk ga je dit niet meteen uitproberen op je paard, alles moet geleerd worden.
Eindeloos geïmproviseerd worden, misschien ben je dan wel al een paar jaar verder voordat je dit kunt.
Het lijkt misschien het veiligst om het eerst in zijn wei uit te proberen, maar dat is feitelijk juist de gevaarlijkste manier.
Als een paard in zijn wei staat, dan is het thuis.
Dan hoeft er dus ook niet gewerkt te worden.
Of maak jij graag proefwerken terwijl je met je hoofd onder de dekens in je bedje ligt?
Of onder de douche staat te zingen?
Nou dan...
Doe het dus je paard ook nooit aan om in zijn wei te moeten werken!
Hij is trouwens maar ál te genegen je dit hardhandig uit te leggen...

Op dit moment maakt iets soortgelijks enorme opgang.
Het heet zelfs bijna hetzelfde als mijn '*natuurlijker paardrijden*', het heeft ook vele raakvlakken. maar het is niet geheel hetzelfde.
'*Natural horsemanship*' heet het.
Helaas ligt de nadruk meer op het woordje '*man*' dan op '*horse*', hoewel er nu gelukkig wel een beetje verder wordt gekeken dan de paardenneus lang is...
Het komt allemaal van een andere manier van omgang met het paard.
Jarenlang heeft het paard de mens gediend als een soort slaaf, nu wordt er al meer gekeken naar het paard als een mooi dier.
Naar een dier dat ook gevoelens en driften mag hebben.

Er wordt dus wel al meer gekeken naar het gedrag van het paard, maar voornamelijk om het dier vervolgens opnieuw iets van zijn eigenwaarde af te pakken.
Om het dier opnieuw te overheersen, te bespelen, te gebruiken ter meerdere eer en glorie van zijn ruiter.
Veel mensen zijn nu op dit onderwerp gesprongen, ze hebben een enigszins geloofwaardig verhaal bedacht en proberen daar nu leuk geld aan te verdienen.
Er is een steeds groter publiek die het allemaal prachtig vindt, en hun woorden -waar of niet- gretig in zich opzuigen.
Haarlemmerolie.
Je leert te rollen door het zand, te lopen aan een touwtje, de paardenbenen te strelen met een zweep, paarden op te jagen en in de hoek te drijven tot ze zich opnieuw gewonnen moeten geven.
Allemaal heel aardig hoor, en ook reuze goed bedoeld.
Maar het gaat wel weer voorbij aan het paard zelf, die snapt er weer steeds minder van en trekt uiteindelijk opnieuw aan het korste eind...
Serieuze paardenmensen kunnen er gelukkig wel om lachen, hier en daar zelfs een graantje meepikken, maar het streven naar een dierwaardiger paardenbestaan wordt er ook enorm door geremd. En dat was toch net de bedoeling? Of zit ik nu ook aan het verkeerde eind?

Hoofdstuk 10.

Vinden paarden het erg dat ze moeten werken?
Dan kan ik ook aan jou vragen: vind jij het erg dat je naar school toe moet?
Vind je vader of moeder het erg om naar hun werk te gaan?
Zeker, er zijn dagen dat het leuker is om te gaan, er zijn dagen dat je er van baalt.
Maar *erg* erg? Nee, je staat er niet eens bij stil...

Om iets nieuws te leren is vaak ook heel leuk, en om iets dat je al kunt opnieuw te doen is ook vaak heel leuk, want dan word je steeds beter..

Je kunt het vergelijken met een spelletje, dammen bijvoorbeeld.

Het was leuk om het te leren toen je het nog niet kende.

Iedere keer als je opnieuw speelt is het weer leuk omdat je steeds beter gaat spelen.

Het blijft schuiven met stenen, je kent de spelregels allang, en toch blijf je het leuk vinden. Zeker als je verder niets te doen hebt.

Bij paarden werkt dat eigenlijk ook zo.

En wat is nou werken?

Lopen is voor het paard eigenlijk de normaalste zaak van de wereld.

Dat deed hij ook al in het wild.

Het echte werk bestaat er eigenlijk meer uit dat hij iemand op zijn rug draagt.

Maar als jij met een schooltas op je rug rondloopt, heb je toch nog niet het idee dat je werkt? Veel meer dan het gewicht van jouw schooltas zijn wij in verhouding ook niet.

Het enige wat dus als werk beschouwd kan worden is het feit dat die ruiter *-in jouw geval die schooltas-* tegen je zegt waar je naar toe moet lopen en hoe hard...

De helft van de tijd vindt het paard dat snellere lopen óók niet erg, want daardoor traint hij zich, net als je vader die na werktijd nog eens vrijwillig gaat lopen joggen, zich in het zweet werken...

Het échte werken zit 'm er dus in dat iemand anders tegen je zegt wat je moet doen, welke inspanning je moet leveren.

Dát is niet zo leuk.

Liever had je zelf bepaalt wat je gaat doen.

Waarom werkt je vader of je moeder voor een baas? Of dat zo is weet ik natuurlijk niet, maar daar ga ik in dit geval even van uit, het gaat maar om de uitleg.

Er zijn allerlei redenen te bedenken. Uiteraard doen ze het voor de verdienste, voor de beloning.

In het geval van de mens is dat meestal geld.

Met dat geld kun je weer dingen kopen bij andere mensen. Eten. Huis. Speelgoed. Auto. Benzine.

Een andere reden is dat die baas er voor zorgt dat alles goed gaat.

Hij heeft de verantwoordelijkheid, hij zorgt er voor dat verder alles in orde is. Daar heb je verder geen omkijken naar, zorg jij nou maar dat je je werk goed doet.

Dat is een lekker gevoel.

Die baas heeft de leiding, jij doet gewoon wat je gezegd word.

In het geval van het paard gaat het ook zo.

Ten eerste zorg jij natuurlijk voor de beloning.

Voor de complimentjes, voor het voer en het drinken.

Als ruiter ben jij verder de baas van het paard, jij vertelt hem wat hij moet doen of nalaten.

De ruiter is de baas, het paard is je werknemer.

Misschien niet geheel vrijwillig, maar het is niet anders.

Ruiters spreken vaak van een 'dominantie'...

Ze doen het vaak voorkomen als een soort Meester/Slaaf verhouding.

De zweep is ook niet voor niets het symbool van de slaaf.

Werknemer is mij liever, daar gaat nog iets meer vrijheid van uit.

Hoe je het ook noemt, hoe je het ook ziet, feit blijft dat jij als ruiter bezig bent jouw wil aan hem op te leggen. Dat is het gegeven.

Wat die dominantie betreft wil ik je hier op nog iets wijzen.

Je hoort het woord steeds vaker.

Bijna alles wat de ruiter doet wordt onder dit woordje geschoven.

Ook hoor je steeds vaker dat je de dominantie van het paard moet leren te overheersen.

Dan ga je er dus automatisch van uit dat ieder paard dominant is, overheersend.

Maar paarden zijn heus niet allemaal dominant hoor.

Paarden die in een kudde leven hebben, zoals ik al zei, een hiërarchie.

De leider van de kudde is overheersend naar de anderen.

Paard nummer twee is dat ook naar de anderen, maar onderdanig naar het eerste paard.

Zo kun je het rijtje af gaan, maar dat betekent nog niet dat ieder paard dominant is.

Paarden zijn in de eerste plaats dieren die hopen op redelijkheid.

Dieren die hun vertrouwen graag geven aan een dier -of mens- die laat merken te weten wat hij doet en wat de gevolgen zullen zijn van zijn handelen.

Dat is lang niet iedereen gegeven.

Dominantie is niet het zelfde als het maken van eigen keuze's.

Een paard probeert iedere dag opnieuw de juiste keuze's te maken.

Het hoopt slechts op één ding, namelijk om te overleven.

Als het daarin geholpen kan worden: gráág!

Paarden zijn leergierig, hun hele hebben en houden is steeds alleen maar gericht op dit overleven.

Hoe gefrustreerd het paard dat op stal moet staan ook is, het doet alles alleen maar vanuit deze gedachte. Net als alle paarden, overal ter wereld.

Stalpaarden hebben echter minder ervaring hierin. ze missen het voorbeeld.

Stalpaarden zijn daarom over het algemeen ook schrikachtiger, onberekenbaarder dan kuddepaarden. Het zijn vaak juist die stalpaarden die op hol slaan, die ongelukken veroorzaken, die met allerlei 'hulpmiddelen' in bedwang gehouden moeten worden.

Zolang jij als ruiter nog niet dat vertrouwen weet te geven waar het paard naar op zoek is, zolang kun je dat paard niet voldoende steun geven om echt en steeds naar je te luisteren.

Ziehier oorzaak nummer één van al je problemen die je mogelijk tegen bent gekomen of nog zult komen bij het paardrijden! Bijna iedere nieuwbakken paardenfluisteraar, of wat daar voor wil doorgaan, heeft het steeds weer over die dominantie.

Over de dominantie van het paard dat hij aan zich ondergeschikt wil maken.

Het is trouwens zeer opvallend dat paardenfluisteraars steeds mannen zijn, geen vrouwen...

Vrouwen zijn wellicht meer als die paarden, op zoek naar redelijkheid?

Paardenfluisteraars jagen paarden op totdat het paard duidelijk laat blijken de redelijkheid te willen zoeken. Dat wilde het paard eigenlijk al van het begin af aan, maar dat wordt gemakshalve even vergeten. De waarde van de woorden van iedere paardenfluisteraar daalt bij mij altijd als hij toch weer over die zg. dominantie begint.

Er zijn slechts twee paarden die echt dominant zijn, en dat zijn de leidende merrie en de leidende hengst in een kudde!

Die zijn ook veel moeilijker tot gehoorzaamheid te dwingen.

Maar niet iedere hengst is van nature dominant, je hebt er die zijn ware pantoffelhelden...

Hoofdstuk 11.

Bij de C&A staat vaak een hobbelpaard.

Als je daar op gaat zitten en je stopt een gulden in de gleuf, dan word je één minuut lang heen en weer geschommeld...

Als je dan je ogen sluit, dan zou je kunnen dromen over verre reizen te paard, in volle galop op zoek naar jouw horizon... Na deze minuut stop je opnieuw een gulden in de gleuf en je droom kan verder gaan... Héérlijk, en het kost je slechts 60 gulden per uur...

Je hoeft niéts te doen en je gaat tóch in volle galop! De mooiste dromen worden waarheid! Helaas is de droom afgelopen als de minuut weer voorbij is, of als het geld óp is...

Bij een manege is het rijden een stuk goedkoper.

Goedkoper zelfs dan op de kermis, waar je per twee minuten f 2,50 mag betalen...

Helaas moet je op een écht paard ook meer zélf doen!

Je kunt je ogen wel sluiten en stil blijven zitten, maar afgezien van een heerlijk warme zitting zul je weinig beweging bemerken.

Niet bepaald op zoek zijn naar je horizon dus...

Er wordt wél wat van je verwacht *-uitslapen is er niet bij, dát doe je maar op school-* je moet overtuigend bezig zijn!

Een goed ruiter beschikt over bepaalde kwaliteiten die in staat stellen het paard te leiden.

Hoe meer vertrouwen het paard in zijn ruiter heeft, hoe beter het gaat.

De baas of de leider geeft namelijk niet alleen aan wát er gaat gebeuren, hij of zij neemt óók de verantwoording op zich, hij of zij stelt je dus ook gerust als je bang bent!

Hij of zij *-of jij-* geeft aan wat er te gebeuren staat, dat het paard zich rustig laat leiden, dat er verder niets engs gebeuren zal...

Hoe heerlijk is het niet om, als je bang bent in het donker, een grote broer bij je te hebben die niét bang is? Hoe heerlijk is het niet om op iemand te mogen leunen als je moe bent?

Hoe heerlijk is het niet om op een ander te kunnen vertrouwen en er op te mogen rekenen dat verder alles goed zal komen?

Je rots in de branding, je schouder om op te mogen huilen, de hand die je weer moed geeft?

De arm om je heen die je beschermt?

Feitelijk hebben we het hier over een zelfde situatie als in 'overheersing/ onderwerping'...

Maar de persoon die overheerst moet dan ook wél duidelijk laten blijken dat hij of zij *-of jij-* weet wat goed is en wat slecht!

Hij of zij moet vertrouwen uitstralen, mag geen moment van onzekerheid hebben, moet krachtadig willen optreden.

En het belangrijkste is nog wel:

hij of zij maakt geen misbruik van het vertrouwen dat hij of zij nu krijgt!

Alleen dán wil jij je door hem of haar laten 'overheersen'...

Je grotere broer of zus die je gerust weet te stellen, je vader die je meehelpt om over je angsten heen te komen, je moeder die je verzorgt als je gevallen bent!

Is het soms niet heerlijk om je te laten betuttelen?

Er in te kunnen vertrouwen dat die ander, diegene die de leiding neemt, het goed voor heeft met je?

Dat die persoon een uitstraling heeft dat alles wel weer goed zal komen?

Héérlijk is zo 'n persoon! Hij of zij geeft je aanwijzingen, helpt je en spreekt je moed in...

Nu vraag je je natuurlijk af wat dit alles met paarden en paardrijden te maken heeft!

Nu dan, dit heeft alles met paardrijden te maken!

Jij zelf bent namelijk die 'leidende' persoon...

Of, beter gezegd: de instructeur werkt met jou samen er aan dat jij die persoon wordt.

Wil je ooit goed kunnen paardrijden, dan moet je vertrouwen kunnen uitstralen, dan moet ieder paard ter wereld vertrouwen in jou kunnen hebben, vertrouwen in jouw beslissingen, in jouw overtuiging, in jouw rust...

Als jij bang bent in het donker, of bang bent voor spinnen, dan heb je er niets aan als er iemand naast je komt staan die nóg banger is, die met een hoog stemmetje aan één stuk door van angst staat te gillen, die het bijna in z'n broek doet van angst... Dat bevestigt jou alleen maar in je angsten, daar word je niet rustiger van...

Evenmin heb je iets aan een persoon die je op dat moment een pak slaag geeft, je 'angsten' er uit probeert te slaan. Niet alleen blijf je dan bang voor het donker of de spinnen, óók word je bang en schichtig vanwege het pak rammel...

Maar dan komt er opeens je moeder naast je staan, ze legt haar arm om je heen, spreekt op zachte, diepe toon, ze zegt dat je niet langer bang hoeft te zijn, dat zij er voor zal zorgen dat niets en niemand je kwaad zal doen...

De enige reactie die nu mogelijk is, is dat jij je vertrouwen in deze persoon stelt, deze rustige persoon die je bijna magisch toespreekt, je geeft je geheel over aan deze rustige stem, je krijgt weer ál je vertrouwen terug...

In plaats van het angstige kind stel je je nu het paard voor!

Het paard wil zich maar ál te graag aan jouw rustige stem onderwerpen, zolang jij maar vertrouwen uit weet te stralen...

Paarden zijn bovendien zeer leergierig!

Ze willen, zolang jij een *positieve uitstraling* hebt, álles van je aannemen.

Het *lijkt* er op dat het paard zich dus aan jouw onderwerpt...

Maar nu komt er nóg iets om de hoek kijken, iets onverwachts: omdat jij de leiding neemt, gaat het paard ervan uit dat jij *wéét* wat je doet, dat *wát* je doet er op gericht is te overleven -en dus is het handig voor het paard om zijn vertrouwen in jou te stellen, want het kan nu iets *leren* van je, het kan 'de kunst van het overleven' van je afkijken...

Het paard onderwerpt zich dus -schijnbaar- aan jouw wil, *niét* omdat het graag overheerst wil worden, maar omdat het van je wil *leren*.

Leren om te overleven!

Tenminste, zolang jij vertrouwen uitstraalt, *leiding* geeft, laat merken dat er niets is om bang voor te zijn, zolang jij er bij bent.

Als je aan het rijden bent en je paard wil niet langer doen wat jij zegt, dan ligt het in de *éérste* plaats aan het gebrek aan leiding en vertrouwen dat jij aan het paard geeft.

Eigenlijk zeg jij op zo een moment: *ik weet het ook niet meer, ik ben zelf zó vreselijk bang, ach, lief paard, wil jij niet de leider zijn...*?

Jij straalt nu angst uit, in ieder geval mis je de overtuiging.

Als jij overtuigd bent van je eigen kunnen, dan zal ieder paard -zelfs ieder mens- ter wereld vertrouwen in je hebben.

Soms ben je al aardig overtuigend, maar mis je *tóch* nog 'iets'...

Het is niet zo makkelijk dit 'iets' te omschrijven, het is alsof jouw motor telkens even hapert, het gevoel dat de ketting van je fiets er ieder moment af zou kunnen vallen.

Een 'klein' stukje onzekerheid.

Dát voelt het paard meteen aan, het wil wel zijn hele vertrouwen aan je geven, maar het durft het toch niet aan!

Veel mensen pakken op dit moment de zweep erbij -of zelfs sporen!

Om overtuigender over te komen gaan ze het paard nu pijn doen, hopen dat dit voldoende is om het gebrek aan *eigen inzicht*, aan eigen vertrouwen, te verdoezelen!

Uitgaande van de gedachte dat pijn vaak sterker is dan angst geven ze het paard een aframmeling...

Vaak 'luistert' het paard ook beter naar zijn ruiter na zo een aframmeling, maar het paard verliest tegelijk ook iets dat van wezenlijk belang is voor paardrijden:

het respect voor de ruiter.

In plaats daarvan krijgt het paard *respect voor de zweep*, voor de pijn, maar een volgende keer zal het paard ópnieuw niet willen luisteren naar deze ruiter, want het paard krijgt geen vertrouwen aangeboden.

Als jouw paard niet wil lopen en *ik* ga er even op zitten, dan is het meteen duidelijk hoe de rollen nu liggen! Let maar eens op, zie je mij een zweep gebruiken?

Nét nadat jij bijna de jouwe op zijn rug hebt gebroken?

Het ligt er niet aan dat ik misschien zwaarder ben, harder zou kunnen aansporen, harder aan de teugels zou kunnen trekken...

Ik laat de teugels juist iets losser, ik spreek het paard met een lage stem bemoedigend toe, ik drijf het paard wel aan -het paard was blijkbaar bang voor iets en het moet nog even aan zijn nieuwe leider wennen- maar door mijn uitstraling geef ik het paard het gevoel dat hij op mij kan vertrouwen, ik moedig hem aan om ook weer meer vertrouwen te krijgen, hij mag zelfs 'uit mijn voorraadjie tappen'...

Zie, met zachte hand én met overtuiging doet ieder paard nu wat ik van hem verlang.

Zwepen zijn een verlengstuk van je eigen onmacht, van je ónvermogen om echt leiding te kunnen geven, een bewijs van je eigen angsten.

Vaak zeg ik dat een zweep in de eerste plaats een *dreigmiddel* moet zijn, *niet* een *sla-middel*!

Een goed ruiter gebruikt zijn zweep maar zelden. Het is meer een bewijs van zijn eigen onvermogen dan van zijn macht, het blijft een hulpstuk.

Het kan soms handig zijn om door middel van een klein tikje, liefst voor je been, het paard op een *ándere* manier aan te sporen, maar dan nóg moet jij je uitstraling blijven houden.

Sommige paarden zijn zelfs al helemaal murw geslagen, die reageren niet eens meer op pijnprikkels...

Je kunt hen slaan wat je wilt, maar als het er op aan komt knijpen ze er tussen uit.

Soms is een paard zelfs zo slim om zich midden tussen de andere paarden in te duwen, waar het niet alleen veiliger voor hem is, maar waar jij ook geen mogelijkheid meer hebt om noch je benen noch je zweep te gebruiken...

Of paarden met een zogenaamde 'harde mond', die trekt de ruiter bijna met teugel en al van zijn rug af en doet lekker waar hij zelf zin in heeft.

Vergeet echter nooit dat hij die harde mond juist aan ónze onkunde heeft te danken...

Vooraf voor jonge paarden is de angst om alleen te zijn het grootst.

Maar tegelijk staan zij ook het meeste open voor suggesties, voor leerdoelen, voor andere regels om het zelfbehoud te vergroten.

Jonge paarden zijn juist zeer leergierig, en die kun je dus nog heel veel leren.

Tenminste, als je ook *vertrouwen* weet te geven, *duidelijk* bent in wat je wilt, en vooral dat je geen 'levensbedreigende' zaken van hen verlangt.

Jij als ruiter moet er juist voor zorgen dat er *nóóit* een levensbedreigende situatie zal ontstaan! Dat je daar niet alleen je stem bij nodig hebt is duidelijk, je hele wezen moet zelfverzekerd zijn, anders krijg je hen geen stap van de kudde weg...

Ga je nu heel hard aan de teugels trekken, dan stel je het paard juist *niet* op zijn gemak, ga je het paard flink aansporen, dan zal het paard juist daarin een reden gaan zoeken.

"Waarom is die ruiter opeens zo wild? Is er wellicht iets aan de hand dat ik niet in de gaten heb? Moet ik zometeen héél snel kunnen vluchten? Kan ik dan niet beter bij de groep blijven?"

Dat zijn de gedachten die het paard krijgt als jij als ruiter opeens 'gek' gaat doen...

De ruiter is niet langer de 'grote broer' maar lijkt meer op een 'angsthaas', en die kun je dus ook niet vertrouwen!

Oké, misschien zit je nog niet zo lang op paardrijden.

Misschien ben je ook nog heel onzeker!

Maar toch kun jij óók al iets van vertrouwen uit gaan stralen, want jij kunt weer hoop halen uit het feit dat er tot dan toe nog nooit iets echt ergs, engs of gevaarlijks is gebeurd.

Iedere keer is het goed gegaan -en dat heb je ook mede aan je eigen inzicht te danken gehad! Dus begin niet meteen te bibberen als er weer een nieuwe opdracht komt, of als je paard opeens begint te draven of zelfs te galopperen, zonder dat jij daar opdracht toe hebt gegeven... Misschien had het paard daar ook wel een reden toe, in ieder geval betekent het dat jij zelf even niet goed hebt opgelet, dat je even vergeten bent dat jij *het vertrouwen moest geven*.

Paardrijden betekent juist dat je constant op moet letten. Op je zelf, op je paard, op de weg, op de andere gebruikers van het bos, op het verkeer. Hoe minder 'dwang' daar bij komt, hoe heerlijker het paard het vindt om van jou te leren...

Laat jij je teugels *bewust* iets losser hangen, dan geef je daar een gevoel van 'veiligheid' mee aan, zit je niet zo te schoppen met je benen of te draaien op je paard, dan loopt het paard óók rustiger! En in iedere situatie moet je het paard het gevoel kunnen geven dat het *bij jou veilig is*. Ga je dus zitten draaien op je paard, gekheid -*hoe leuk ook*- uithalen met de andere ruiters, bedenk dan wel dat jij je paard op die momenten feitelijk in de steek laat.

Je geeft dan heel duidelijk aan dat het jou niet kan vertrouwen, dat het zelf oppassend moet blijven, dat als er opeens iets engs gebeurd, dat het paard het dan maar zelf moet uitzoeken... En dan hebben we het dus niet meer over 'paardrijden', dan kun je misschien toch maar beter met een hoop guldens naar het hobbelpaard van de C&A gaan...

Hoofdstuk 12.

Mensen vragen mij vaak of een paard zich ook gaat hechten aan een mens.

Zeker als je een eigen paard gaat kopen is dat natuurlijk iets wat je wel wil weten. Maar het antwoord hierop is niet zo makkelijk te geven...

Eerst moet duidelijk zijn wat de 'vraagstelling' precies is.

Altijd.

Wát bedoelen we nu eigenlijk?

Bedoelen we met 'hechten aan' dat het paard het leuk/fijn/gezellig vindt om zijn eigenaar te zien, of bedoelen we met 'hechten aan' dat hij van ons houdt?

Is het 't eerste dan kan ik namelijk antwoorden met een volmondig 'ja', bedoelen we het tweede dan antwoord ik met een volmondig 'nee'!

Wij zijn geen paarden, de paarden zullen ons nooit als een gelijke zien en 'houden van' is een sentimentele gedachte van de mens. Die gedachte komt bij paarden nauwelijks op.

Natuurlijk, een merrie 'houdt' van haar pasgeboren veulen, maar na een paar weken kan ze hem bijna al missen als kiespijn. Een hengst 'houdt' van zijn merries omdat zij hem de kans bieden om zich voort te kunnen planten, maar na de paring zakt ook dié liefde weer fors...

Maar 'houden van' in de zin van: "ik ben dol op je, ik doe alles voor je, voor jou zwem ik de oceaan over, als het vanavond niet regent dan kom ik nog even langs...!", dat 'houden van' is paarden volkomen vreemd!

Overigens, al heb je nóg zo veel paarden, geen enkel paard zal jou ooit gaan beschouwen als zijn baas.

Hij is steeds zijn eigen baas!

Ook in een kudde blijft hij zijn eigen baas.

Hij heeft zich misschien wel aangesloten bij een kudde, hij heeft hierdoor behalve de veiligheid die de groep hem biedt ook bepaalde plichten naar de groep én een te veroveren rang, maar hij blijft steeds zijn eigen baas!
Hij kan áltijd vertrekken als het hem niet langer zint...

Wat een paard wél kan krijgen naar een mens toe is 'vertrouwen'.
Dát is het 'hoogste genot' dat je van een paard kunt krijgen.
Hij kan je gaan vertrouwen, hij kan onder de indruk raken van je stem, van je rustige gebaren, van je geur, van je uitstraling en je overtuigingskracht, misschien zelfs van je 'leiderschap'. Maar dát is nog geen 'houden van'...

Natuurlijk, hij stelt het zeer op prijs als je langskomt.
Want dat betekent in ieder geval aandacht, en wie vindt dat niet aangenaam?
Verder betekent het meestal ook 'eten krijgen', en dat is zéker leuk meegenomen...
Soms betekent het ook geborsteld en geaaid worden, héérlijk!
Maar ook komt die twee-bener vaak aanzetten met een hoofdstel, en dát betekent dan 'werken'... Brrrrr!
Het is altijd maar afwachten wat die rare twee-bener nú weer komt doen.
Meestal komen ze wel nieuwsgierig naar je toe gelopen, alle paarden zijn van nature zeer nieuwsgierig!
Maar heb je hem te eten gegeven, heb je z'n hoeven uitgekrabt, heb je 'm geborsteld en verteld hoe mooi hij is, dan denkt hij:
"Zó, nu kan ie wel weer, ga nu maar weer weg...!"
Juist door zijn nieuwsgierigheid, zijn geboeidheid naar álles wat zijn dagelijkse sleur kan doorbreken -zeker bij 'stalpaarden'- kan hij wél goed bevriend raken met je.

Bovendien voelt ieder paard feilloos je stemming aan, iets dat een hele fijne eigenschap is van vrienden!
Als jij vrolijk en uitgelaten bent dan wordt hij dat ook, ben je verdrietig dan zal hij proberen je te troosten, praat je tegen hem dan zal hij naar je luisteren. Dat is meer dan je van de meeste mensen kunt zeggen. Maar het is geen liefde, geen 'houden van'...

Herkenning, dát bestaat wel bij paarden.
De ene mens zien ze vaker dan de ander.
Als jullie in een van mijn weilanden gaat staan en je roept 'eten-eten', dan gebeurt er waarschijnlijk helemaal niets, maar ga ik daar staan dan komen ze meteen!
Ze herkennen mijn stem, ze herkennen zelfs het geluid van mijn auto en het geluid van mijn toeter. Maar ook jij kunt opvallen door je gedrag of door je gebaar.
Als je bijvoorbeeld veulens bezoekt en je kietelt ze eens lekker tussen hun voorbenen of onder op hun buikjes, plekjes waar ze zelf niet bij kunnen komen, nou dát vinden ze heerlijk.
Herhaal je dat dagelijks, iedere keer dat je komt, dan gaan ze jou óók herkennen!
Dan komen ze in volle galop op je af.
Bepaal zelf maar eens een plekje waar je het paard iedere keer dat je komt kunt kriebelen. Je kunt hem zelfs kunstjes leren door dit te doen. Je kunt hem bijvoorbeeld eerst 'pootje' laten geven, en daarna kriebel je hem intens, moet je eens kijken hoe snel hij je 'ombeent'...
Maar behandel een paard niet als een hond.
Leer hem geen kunstjes aan waar je later spijt van zou kunnen krijgen, veulens worden ook groot en dan is het minder leuk als hij bovenop je komt zitten.
Doe het veulen ook niet onnodig een halster om, ga dus ook niet onzinnig met 'm door de wei wandelen aan een halstertouw.
Hij snapt er niets van en het begint 'm al snel te vervelen.
Heb je er iets mee voor, prima, neem 'm dan mee buiten de wei, anders tast je het paard in zijn waarde aan...
Paarden zijn soms nét mensen!

Pas wel op met dat 'kriebelen', soms kan het ook averechts werken.
Mijn moeder heeft jarenlang als herkenning de oren van de paarden vastgepakt.
De meeste paarden vonden dat trouwens niet zo leuk, één paard vond het zelfs verschrikkelijk! Het arme paard werd bijna panisch telkens als het mijn moeder zag aankomen!
Ook kon men haar op het laatst geen hoofdstel meer aandoen, 'kopschuw' noemen we dat ook wel.
Tot ik er achter kwam dat het paard een ontsteking in haar oren had, het deed haar iedere keer vreselijk veel pijn als iemand aan haar oren kwam...
Herkenning was er dus wel, maar het heeft niet altijd het gewenste effect...
Wat trouwens de meest paardvriendelijke manier van begroeting bij paarden is, is hun eigen manier: buig je hoofd een beetje naar het paard toe en blaas je adem tegen zijn neus aan. Paarden hebben een goed reukorgaan en ze begroeten elkaar óók op deze manier.
Dit is trouwens je eerste les in paardentaal!

Hoofdstuk 13.

Sommige paarden worden onrustig als de ruiter op wil stijgen.
Denk dan niet meteen dat het dus een van nature wild of onrustig paard is.
Veel ruiters beheersen de techniek van het opstappen niet zo best, vaak duwen ze hun knie nog half in de rug van het paard, ze hijsen zich meer op aan het paard of zijn zadel dan dat er enige lenigheid bij komt kijken, of ze komen met een 'plof' neer in het zadel.

De knie drukt op een plek waar de nieren van het paard zitten, de 'plof' in het zadel doet pijn aan de ruggegraat. Het paard is dus telkens weer bang voor die pijn, als het telkens om de zelfde ruiter gaat dan wordt het paard reeds onrustig bij de komst van die ruiter. Reken maar dat er dan óók sprake is van 'herkenning'... Andersom werkt dit trouwens óók. Ben je een goed ruiter dan herkent het paard je ook meteen weer. Juist omdat het paard respect heeft voor je zal het niet proberen 'bokkig' te zijn, maar juist volzaam. Het paard heeft er plezier in om nóg meer van je te leren, net alsof jij les krijgt van je lievelingsleraar! Dit werkt natuurlijk het beste bij een paard dat de ruiter reeds kent.

Maar ook een totaal vreemd paard houdt de vreemde ruiter vanaf het begin in de gaten.

Paarden zijn vreselijk goede psychologen...

Ze hebben meteen door wat voor ruiter hen nu weer komt lastig vallen.

Staat de ruiter onhandig te friemelen met het hoofdstel, heeft hij eindeloos nodig om het zadel goed te leggen, is zijn 'opstap-methode' ook al niet je dattum, dan kun je er donder op zeggen dat het paard ook niet zo bereid is zijn beste beentje voor te zetten.

Waarschijnlijk gaat hij onmiddellijk proberen te grazen of aan struiken te knabbelen, daarmee aangevend totaal niet onder de indruk te zijn van zijn berijder.

Há, denkt de ruiter nu, wat denkt dat knol wel...?

Dus pakt de ruiter zijn teugels strakker, roept heel hard 'huuuu'!... -dat heeft hij ooit gezien in een cowboyfilm- en hij geeft het paard een flinke por in de zij.

Inderdaad, het paard reageert meteen!

De aanzet tot het bokken lijkt op de aanzet tot galop, en weldra belandt de ruiter in het koele gras. Meelevend komt het paard nu naast hem staan, genietend van dit heerlijke moment...

Hoofdstuk 14.

Hoewel paarden nooit een stom woord zeggen, wil dat niet zeggen dat ze onderling geen taal hebben.

De reden dat paarden zo weinig geluid kunnen maken is vrij eenvoudig: ze missen de stembanden die een mens wel heeft. Die stembanden kun je vergelijken met een apparaatje dat in onze keel zit en dat stelt ons in staat om zoveel geluiden te maken.

Paarden hebben dat dus niet.

Een ander groot verschil tussen de mens en het paard is dat de mens een jager, een roofdier is, terwijl het paard tot de prooidieren gerekend moet worden, een vluchtdier.

Roofdieren maken veel meer en beter geluid, vooral als ze samen gaan jagen, het is zelfs een middel om de prooidieren te laten schrikken en op te jagen.

Voor prooidieren is het niet zo gunstig om geluid te maken, want daarmee verraad je jezelf. Paarden kunnen wel geluid maken, maar dat zijn meer een soort keelklanken en daarom dus ook lang niet zo uitgebreid.

Als je goed naar paarden luistert, kun je wel enige verschillen opmerken, maar als je stelt dat het woorden of begrippen zijn die ze gebruiken, dan kom je hooguit op 25 verschillende woorden.

Geén uitgebreide taal dus.

De belangrijkste redenen voor het paard om geluid te maken zijn eigenlijk bij angst, bij pijn, bij bezorgdheid, bij boosheid en bij vreugde.

Ik durf te stellen dat voor iedere vorm ongeveer 5 geluiden bestaan.

Gedeeltelijk kunnen wij die geluiden na doen, maar daarmee heb je het nog niet tot *paardenfluisteraar* gebracht.

Het is ook niet bepaald fluisteren...

Een voorbeeld.

Een paard dat een ander paard zoekt.

Dat kan een eenzaam paard zijn. Dat kan een hengst zijn die een merrie begroet. Dat kan een merrie zijn die haar veulen kwijt is.

Nu hoor je een laag geluid, je kunt het zelfs nadoen.

Op de juiste manier heb je zelfs als mens altijd een reactie!

Probeer er aan te denken dat je je moeder roept. Je roept 'mama'...

Maar je roept het met ingetogenheid. Zelfs de merrie die gealarmeerd is door het weg zijn van haar veulen hinnikt niet met een schreeuw, haar geluid is amper hoorbaar.

Maar in plaats van 'mama' roep je nu 'mahahahahaha mahama'...

Uiteraard zeg je geen 'mahama', maar een soort hinnik, een soort 'muhuhuhuhu...!'

Tien tegen een dat het paard tegen wie je dit zegt reageert! Het spitst zijn oren, het kijkt in jouw richting en zal, na herhaling van de hinnik, naar je toe komen! Pure paardentaal!

Feitelijk roep je nu iets van: *'waar ben je, kom naar me toe, ik bedoel het goed, kom asjeblieft...'*

Wat je nu natuurlijk meteen opvalt is dat paarden bijna altijd 'met twee woorden spreken'!

Eerst een lange hinnik, daarna nog een korte.

Alsof ze hetgeen ze willen zeggen in het kort nog een keer herhalen, om er nog meer de nadruk op te leggen! In het Maleis is dit net zo. *"Laki laki"* betekent *'heel mooi'*... Door iets kort te herhalen krijgt het dus nog een extra nadruk.

Ook de hengst, opgewonden door een nieuw paard, zal op een soortgelijke manier reageren. Nu echter minder ingetogen, maar meer in opwindning. Opnieuw twee hinniken! Enthousiast! Opnieuw 'mehuhuhuhu mehu', maar nu alsof je iemand

terugziet die je lang niet meer hebt gezien... Vaak komt er zelfs nog een derde hinnik achteraan. Mannen overdrijven graag. Wellicht slaat hij daarbij een voorbeen tegen de grond. Hij is verrukt.

Pas wel op. Als je deze hinnik tegelijkertijd gebruikt maak je het wel iets te spannend. Doe dit dus niet bij een hengst die dit net tegen een nieuwe dame heeft gezegd...

Door dit geluid te herhalen zal hij het gevoel hebben dat jij hem belachelijk wilt maken. Zijn aandacht geldt nu niet langer de nieuw merrie, maar jou... Zijn oren gaan plat, zijn rug wordt gespannen, en weldra zal hij je aanvallen! Je paardentaal is iets te overtuigend geworden, je hebt hem uitgedaagd! Want in feite heb je zijn 'woorden' herhaald en dus ben je een concurrent geworden! En een concurrent kan hij er toevallig net niet bij hebben...

Een paard dat pijn lijdt heeft meestal een langere, een zeurderige hinnik.

Het staat bijvoorbeeld met zijn benen tussen het prikkeldraad gewikkeld, en het lukt niet om er zelf uit te komen. Kom jij, als mens, in de buurt, dan zal het je eerst verwelkomen met een aangenaam en zacht gehinnik. Het paard geeft uitdrukking aan het feit dat het blij is jouw te zien... Al naar gelang de pijn zal het vervolgens indringender hinnikken. Altijd zacht, maar heel indringend. Het hinnikt niet alleen, maar het zal je ook met zijn neus aanduiden waar het 't meeste pijn doet. Let wel op, want een paard in pijn zal steeds denken dat zodra de ergste pijn verdwenen is, het wel los zal komen door ruw geweld! Vervelend, als je net het draad vastpakt!

Wees dus steeds op je hoede, antwoord soms met een zacht, geruststellend gehinnik, of praat ermee alsof je een klein bang kind gerust stelt.

De meeste geluiden die een paard maakt kunnen wij niet nadoen. Meestal omdat ze te hoog zijn voor ons, omdat onze keelkanten niet uitgebreid genoeg zijn. Want hinniken is gebruik maken van je keel. Vaak zijn het uitroepen. Bovendien heeft niet alleen het geluid zelf een betekenis, ook de houding bepaald mede wat er gezegd wordt... En die houding kunnen wij niet aannemen...

Toch zie je dat paarden onderling ook zonder geluid te maken elkaar begrijpen. Ze gaan voor de ander opzij, of komen elkaar juist tegemoet.

Soms zie je paarden gehaast weglopen voor elkaar, en het volgende moment blijven ze juist heel stil staan. 'Indruk maken' met het lichaam telt meer dan het maken van geluid!

Soms beginnen ze elkaar te 'beknabbelen' en soms zie je het ene paard terugdeinzen voor de ander.

Al deze dingen doen ze niet 'zomaar', ze hebben duidelijk contact met elkaar.

Als je in Marsmannetjes gelooft zou je kunnen zeggen dat het met telepathie te maken zou kunnen hebben, met gedachten die ze naar elkaar uitstralen, zoiets als de teletekst op de tv.

Ik wil niet zeggen dat dit niet zo is. Het lijkt inderdaad dat paarden een soort noodkreet kunnen uitzenden naar iemand die ver van hem vandaan is.

Noem het gemakshalve een soort 'oer- gespreksvorm'... Hoe is het anders te verklaren dat ik desnoods midden in de nacht, wakker word met de gedachte dat er iets mis is met een bepaald paard in een bepaalde wei, en als ik dan ga kijken dit inderdaad het geval blijkt te zijn...? Misschien nog te verklaren als je maar één wei hebt en slechts één paard! Maar als je 20 paarden hebt, verdeeld over 8 weilanden, dan is het toch iets anders...

Het komt voor, maar het gaat altijd om een noodkreet!

Maar als ik naast een paard ga staan en ik ga heel sterk proberen na te denken en mijn gedachten naar een bepaald paard probeer te seinen, dan helpt het geen zier.

Er zijn mensen die zeggen dat dit wel zo is.

Die zeggen bijvoorbeeld dat, als ze óp het paard zitten en heel sterk denken en proberen te seinen dat het paard sneller of juist langzamer moet lopen, links- of rechtsaf moet gaan, dat het paard dit dan begrijpt, want het paard reageert...

Ook ik heb dit onderzocht en het werkt...

Helaas werkt het niet als ik naast het paard sta, dus dan moet dáár een verschil in te vinden zijn.

De verklaring?

Het is heel simpel: een goede ruiter gaat met de bewegingen van het paard mee.

Als een goede ruiter sneller of langzamer wil gaan, en zich daar ook op concentreert, gaat hij iets anders zitten.

Dat doe je eigenlijk onbewust, dus zonder er bij na te denken.

Maar het paard voelt iedere zelfs minimale verandering op zijn rug onmiddellijk aan, en reageert daar dus op... Ook als je naar links of rechts wilt gaan ga je iets verzitten.

Geen telepathie dus, maar een onbewust gebruik van je lichaam.

Iedereen heeft wel eens geprobeerd met losse handen te fietsen.

Ook dan kun je bochten maken. Door een beetje naar die kant te leunen.

Maar om nu te zeggen dat je fiets telepathisch is en je gedachten kan begrijpen gaat me toch iets te ver. Of niet?

Telepathie met dieren gaat trouwens alleen op als je zeer betrokken bent bij je dieren, als je open staat voor hun welzijn en gezondheid, en dan nog alleen in zeer bijzondere gevallen.

Als je dieren bestudeert, wil dat dus zeggen dat je naar hun gedrag kijkt.

Door naar hun gedrag te kijken valt het je op dat ze vaak eerst iets doen met een onderdeel van hun lichaam, en meteen daarna volgt steeds weer precies het zelfde gedrag.

Als je steeds weer het zelfde gedrag hebt gezien, dan kun je daar een mening over vormen, een conclusie uit trekken.

Ik geef toe dat dit een beetje ingewikkeld klinkt, maar dat is het ook.

Ik zal proberen om het je uit te leggen.

Twee paarden lopen achter elkaar door het bos.
Ouwe Sok loopt voorop, Snelle Henkie daarachter.
Snelle Henkie vindt dat het veel te langzaam gaat. Met zijn neus gaat hij een beetje tegen de kont van Ouwe Sok duwen.
Zo van: 'kom Ouwe Sok, loop eens wat door'...
Ouwe Sok heeft echter geen zin om sneller te lopen.
Dat zegt ze ook tegen Snelle Henkie. Maar ze heeft geen stembanden en ze heeft ook geen zin om geluid te maken.
In plaats daarvan zwaait ze met haar staart. Dat doet ze -in dit geval- áltijd.
Snelle Henkie deinst nu terug.
Niet alleen omdat Ouwe Sok op deze manier zegt: 'daar heb ik geen zin in', maar ze zegt óók 'en als je niet máákt dat je afstand houdt dan geef ik je een rotknal'...
Snelle Henkie heeft deze boodschap begrepen en uit voorzorg lijkt het hem beter om dan maar niet meer te duwen.

Nog een voorbeeld, iets dichterbij huis.
Je loopt met je vader hand in hand te wandelen. Jij bent moe. Je wil niet nóg verder wandelen. Als je gaat zeuren word je vader alleen maar boos.
Om hem toch duidelijk te maken dat je moe bent ga jij langzamer lopen.
Je laat je meer door hem trekken dan dat je zelf nog loopt. Resultaat: je vader gaat ook langzamer lopen, of beter nog, hij zegt dat je wel even mag pauzeren.
(Misschien mag je wel op zijn sterke schouders?!)

Wat is de overeenkomst tussen deze twee voorbeelden?
In beide gevallen wordt er geen woord gesproken.
Toch is de bedoeling duidelijk gemaakt.
In beide gevallen is er gebruik gemaakt van het lichaam, of in ieder geval een onderdeel daarvan.
Door een bepaald gedrag te vertonen werd iets *zonder woorden* duidelijk gemaakt.
Een taal dus zónder woorden.
In het eerste geval kun je zeggen dat het zwaaien van de staart een teken was, in het tweede geval het aan je vaders arm gaan hangen.
In beide gevallen kun je spreken van 'een taal van het lichaam'... 'Lichaamstaal' dus!
Kijk, dat brengt ons meteen tot de echte paardentaal.
Paarden praten eigenlijk best veel met elkaar, maar ze gebruiken daar niet hun stem maar hun lichaam voor.
Een onderdeel van hun lichaam.
Paarden praten dus onder andere door gebruik te maken van seinen die ze geven met onderdelen van hun lichaam. Deze lichaamstaal is niet hun enige taal, maar het vormt wel een wezenlijk onderdeel van hun taal.
Voordat ik het nog moeilijker ga maken gaan we eerst *dit* gedeelte van de paardentaal bestuderen.

Ken jij ook kunstjes die je met een onderdeel van je lichaam kunt uitvoeren? Kun jij met het puntje van je tong je neus aanraken?
Kun je met het puntje van je tong ook je kin afvegen, nadat je een boterham met jam hebt gegeten?
Kun jij je ene wenkbrauw optrekken en de ander gewoon laten staan? Kun jij je oren bewegen? Kun jij net als je opa met je tanden in je eigen nek bijten? Kun jij knipogen? Kun jij heel boos kijken? En kun jij ook heel lief kijken?

Allemaal *kunstjes* waarbij je een onderdeel van je lichaam moet gebruiken.
Allemaal lichaamstaal.

Zit je in de auto van je vader en gaat die oude sok voor jullie niet snel genoeg?
Zit je vader zich te ergeren?
Gaat hij dan ongewone gebaren maken? Lichaamstaal!
Tante Sien op bezoek? Moet je die rimpels nog een zoen geven? Of netjes een handje geven?
Allemaal lichaamstaal! Een taal zonder woorden!

Hoofdstuk 15.

Zoals je ziet, wij mensen gebruiken ook nog heel veel lichaamstaal. Iedere dag opnieuw, vaak zonder er bij na te denken...
Maak maar eens een lijstje met lichaamstaal die jij gebruikt, ziet of kunt bedenken.
En dan bedoel ik dus lichaamstaal van mensen onderling.
Ga er maar eens op letten.
Zwaaien, handje geven, tong uitsteken, er zijn er een hoop te bedenken hoor.
Laat je gerust helpen door je ouders, het kan nooit kwaad ook hen er eens op te wijzen hoeveel lichaamstaal wij nog gebruiken...

Weet je waar we nu mee bezig zijn? We onderzoeken en bestuderen gedrag.
Eerst van mensen, daarna van dieren.
Voor je het weet mag je je zelfs een 'gedrags-onderzoeker' noemen!
Ja, dat is een échte titel hoor...
En weet je wat het leukste is?
Als je naar gedrag van mensen of dieren om je heen kijkt vervel je je nooit en heb je vaak dikke pret!

Doe je best maar eens...

Paarden praten dus onderling met elkaar in een taal zonder woorden.

Deze lichaamstaal is weer opgebouwd uit verschillende stukjes. Want ieder onderdeel van het paard kan iets tot uitdrukking brengen. Daarbij is het ook nog eens zo dat er steeds een samenhang moet zijn.

De Chinese taal kent bepaalde woorden die wel op de zelfde manier geschreven worden, maar die door uitspraak en samenhang veranderen. Het woord *Nai* (ik zeg maar wat) zou bijvoorbeeld zowel 'wit', 'koe' als 'dak' kunnen betekenen.

Het ligt er maar helemaal aan hoe je het woord uitspreekt én in welke zin het voorkomt.

Zeg je bijvoorbeeld 'er ligt een Nai in het gras', dan kun je aan je water aanvoelen dat hier geen 'dak' mee bedoeld wordt.

Bij de paardentaal gaat het ongeveer ook zo.

Iedereen die met paarden omgaat weet dat als een paard zijn oren plat in de nek legt, hij dan slechte zin heeft. En als het paard zijn oren naar voren strekt, dan heeft het dus goede zin.

Maar klopt dit eigenlijk wel?

Met andere woorden: is dit altijd zo?

Nee dus...

In ieder geval is je nu meteen duidelijk dat het paard onder andere gebruik maakt van zijn beweeglijke oren om iets tot uitdrukking te brengen.

Orentaal dus.

In Duitsland heeft men een apparaatje ontwikkeld dat de mens op zijn hoofd moet zetten.

Er zitten een soort oren bovenop.

Door aan touwtjes te trekken kun je de stand van de oren veranderen, en paarden reageren hier ook op.

Niet alleen zal het met verbijstering de 'indianentaal' van de mens proberen te begrijpen, (*"ik blij zijn jou zien, goed gaat..."*?) het paard zal aangenaam verrast zijn dat de mens hem iets in zijn eigen taal probeert uit te leggen.

Maar er komt meer bij kijken bij die paardentaal. De hele houding is van belang.

Die houding, dat is zoals in het Chinees de zinsopbouw.

Als jij met dat apparaatje op je kop naar het paard toeloopt, in een rechte lijn, dan druk je alleen daarmee al iets uit. In een rechte lijn op een ander toelopen drukt uit dat je de baas probeert te spelen.

Sta je eenmaal naast het paard, dan wil je natuurlijk dat hij je 'oren' goed kan zien. Je maakt je misschien iets kleiner, zodat hij je 'oren' nog beter ziet.

Maar door jezelf kleiner te maken druk je uit dat je eerbied hebt voor het paard, het tegenover gestelde dus van het de baas zijn over het paard.

Staat het paard net heerlijk te grazen, dan zou het paard jouw komst en het je zelf kleiner maken zelfs kunnen opvatten als een bedreiging, want wie weet ga jij nu wel zijn gras op eten!

Tja, daar sta je dan met je goedbedoelde *"ik blij zijn jou zien, goed gaat..."*

Voordat je het weet heb je een knal te pakken, denkt het paard van *'rot op, slijmjurk, dit is mijn gras...'*

Houding is dus minstens net zo belangrijk bij paardenpraat als hetgeen je wil zeggen.

Wij mensen gebruiken trouwens ook verschillende houdingen om iets tot uitdrukking te brengen. Als jij stoer wilt doen ga je breder lopen, een beetje heen en weer zwaaiend, met een rechte rug,

Als jij bang bent in het donker, dan krimp je een beetje in elkaar, probeer je zo onopvallend mogelijk te zijn. Bovendien zijn je spieren nu extra aangespannen, zodat je er als een haas vandoor kunt gaan.

Als je blij bent loop je misschien te huppelen, ben je boos dan loop je te mokken...

Iedere keer heb je een andere houding.

Als jij stoer, boos, verdrietig, bang of blij bent zal een eenvoudig zinnetje als *'wat is het toch mooi weer vandaag...'* iedere keer heel anders klinken.

Toch blijven de woorden steeds hetzelfde.

Zie je wel, een beetje Chinees ken jij ook al. En dus ook een beetje paardentaal!

Tjonge, jij hebt een echte talenknobbel...

Hoofdstuk 16.

De omstandigheid is dus minstens zo belangrijk als wat je zegt.

Nu denk je misschien dat ik je hiermee niets nieuws vertel.

Dat je dit allemaal al wist.

Ja, dat zal wel...

Maar ga er nou eens echt op letten.

Hoe vaak hoor je je moeder niet 'rustig, rustig' zeggen, op een moment dat alles fout dreigt te gaan. Ook ruiters gebruiken het woord vaak op een bijna alarmerende toon.

Daar word je als mens niet rustiger van. Zelfs als paard niet...

Het woord '*rustig*' is dus nog niet voldoende, hoe vaak je het ook herhaald.

Ieder woord dekt een bepaalde lading.

Die lading moet niet alleen door het woord tot uitdrukking komen, maar ook door de manier waarop je het uitspreekt. Ook de omstandigheid telt mee.

Eigenlijk zou je het woord 'rustig' heel langzaam moeten uitspreken, heel diep, bijna slaapverwekkend!
Dan pas word je er rustiger van, dan pas heeft het woord ook zijn uitstraling.

Denk crom, dit heeft nog steeds alles met paardentaal te maken.
Paarden zijn bovendien veel zuiverder in hun taal dan wij mensen.
Ze praten ongeveer net zo met elkaar als jij dat deed toen je nog in de box zat.
Pijn is pijn, angst is angst, honger is honger, blij is blij.
Wij grotere mensen hebben niet alleen heel veel verschillende woorden bedacht die allemaal ongeveer het zelfde betekenen, de manier waarop we ze uitspreken verschilt ook heel sterk.
Het eenvoudige zinnetje: 'Máham, mahag ik een ijssie...' is hier een mooi voorbeeld van.
Je kunt het heel zeurderig uitspreken, of juist heel direct. Vragend of eisend. Boos zelfs.
Bij een paard zou die gedachte niet eens opkomen.
Die zegt gewoon 'ijs!' en daarmee uit.
(alleen veulens zijn hier een uitzondering op, zoals met alle jonge kinderen het geval is. Maar ook zij leren al spoedig dat dit niets uithaalt.)

De taal van een paard wordt dus vooral gevormd door de omstandigheid, door het moment.
Een paard dat zijn oren naar voren strekt, wil helemaal niet alleen maar zeggen dat het goede zin heeft. Er zijn zelfs momenten mogelijk dat hij zijn oren geheel naar voren strekt, maar waarop hij zich doodongelukkig voelt, doodsangsten uitstaat!
En wij maar denken dat het paard goed gemutst is, als het zijn oren naar voren strekt...

Ieder paard spreekt met onderdelen van zijn lichaam.
Er zijn meerdere onderdelen.
De belangrijkste onderdelen van zijn lichaam, voor zover het met paardenpraat te maken heeft, zijn:
-de oren;
-de neus, ogen, mond, tanden en lippen;
-de vorm van zijn hals;
-zijn staart;
-zijn rug;
-zijn benen;
-zijn hele uitstraling.

Ik ga je over ieder onderdeel iets uitleggen.
Ik zal proberen je het aan de hand van voorbeelden te verduidelijken.
Als je het allemaal gelezen hebt spreek je nog geen paardenpraat, maar je ben wel een heel eind op weg.
Ook ik leer nog dagelijks bij.
Gewoon door naar paarden te kijken. Iedere dag opnieuw.
Paarden worden steeds interessanter als je op hun paardenpraat gaat letten.
Ook voor de niét-ruiter is een paard dat op een vrij natuurlijke manier leeft een bron van plezier.

Hoofdstuk 17.

De ogen van het paard.

Voordat ik verder ga moet je weten dat een paard lang niet zo goed kan zien als wij mensen.
Onze ogen zijn aan de voorkant van ons gezicht te vinden.
Wij kunnen dus vooral heel goed naar voren kijken, naar de verte, naar de horizon.
Wij kunnen een 'prooi' in het oog nemen en het niet meer loslaten.
Wij kunnen staren, maar ook iets benaderen zonder er direct naar te kijken.
Vanuit onze ooghoeken kijkend kunnen we doen of onze blik op iets heel anders rust.
Erg handig als je een moeilijk te vangen paard wilt pakken.
Je richt je gezicht gewoon op iets dat zich zogenaamd niet in de richting van je ogen bevindt.
Het te vangen paard zal deze richting zelfs volgen, om te kijken wat dan wel je aandacht heeft.
Andere jagerdieren doen dit ook zo, leeuwen bijvoorbeeld.
Ook zij hebben hun ogen aan de voorkant zitten.

Paarden hebben hun ogen aan de zijkanten van het hoofd zitten.
Daardoor kunnen zij bijna de hele omgeving in de gaten houden.
Maar hun zicht is niet echt fantastisch.
Ze kunnen hun omgeving beter in de gaten houden dan wij, dat is heel noodzakelijk als je afhankelijk bent van rennen voor je leven.
Maar hoewel paarden bijna een panoramisch uitzicht hebben en zowel bijna alles links en rechts van zich kunnen zien, hebben ze moeite met het onderscheiden van diepte, of van hoe vèr iets zich van hen af bevindt.
Een paard dat over een brug of viaduct loopt weet niet in te schatten hoe diep iets is.
Gemakshalve gaat het er meestal maar van uit dat het héél diep is.

Maar ook een nat geregend zebrapad, een natte treinrails of een gootje stelt het paard voor problemen. Bij een nat zebrapad 'ziet' het paard wel de 'stevigheid' van de witte vlakken, maar het heeft geen vertrouwen in de daartussen liggende zwarte vlakken.

Het paard voelt zich nu zoals jij je zou voelen als je bij een hangbrug komt met zeer ver uiteen liggende planken.

Nu heeft het paard nog een extra moeilijkheid, want hoewel het heel goed naar de omgeving om zich heen kan kijken, wat zich direct voor hem bevindt, is geheel onzichtbaar!

Doordat zijn ogen aan de zijkanalen van het hoofd zitten, kan het dus ook niet recht voor zich uit kijken.

Als je wil weten hoe dit voelt loop dan maar eens door je huis terwijl je je uitgestrekte handen tegen je neus aanzet, zó dat je niet kunt zien wat er recht voor je staat.

Dan kan het uitzicht naar links en rechts nóg zo prachtig zijn...

Dit verklaart ook meteen waarom paarden niet zo dol op springen zijn.

Ze kunnen niet zien wat zich recht voor hun neus bevindt, ze moeten nu puur vertrouwen op hun afzet en het intrekken van hun benen om hoog genoeg te komen en de hindernis niet te raken.

Paarden vertrouwen liever op hun snelheid, op hun mogelijkheid om snel te wenden, bij te sturen.

Ze vertrouwen op de kracht van hun benen, zowel bij de vlucht als bij het slaan.

Zelfs als leeuw kun je een behoorlijk 'blauwtje' oplopen als je een zebra wilt vangen.

Toch zou je ook van een soort 'ogentaal' kunnen spreken.

Een minimale taal, maar toch.

Laten we het paardenoog eens gaan bekijken.

Paardenogen moeten helder zijn.

Ze moeten niet tranen en het moeten 'gewone ogen' zijn.

Alleen dan kan het paard 'normaal' zien.

Ik vertel dit even omdat er ook paarden zijn met afwijkende ogen, bijvoorbeeld met 'maan-ogen' of 'vissen-ogen'...

Die paarden zijn net zo lief als alle andere paarden, maar door hun afwijking zien ze niet zo helder aan die kant, en ze zijn meestal dus een stuk angstiger, schichtiger.

Verder moet het wit van het oog ook werkelijk wit zijn.

Zijn ze een beetje gekleurd, dan duidt dit op ziekte of pijn.

Verder zijn er twee dingen waar een mens op moet letten:

-Een paard dat ongerust is spert zijn ogen geheel open, het lijkt wel of het zijn ogen helemaal naar buiten wil duwen.

Het paard probeert nu zoveel mogelijk te zien van zijn omgeving, het probeert zijn gebrek om diepte te zien goed te maken door in ieder geval zo veel mogelijk te zien.

-Een paard dat bang is zal juist proberen een soort 'verstoppertje' te spelen, zo van 'wat ik niet zie dat is er niet...'

Nu is er veel meer oogwit te zien, het paard verdraait zijn ogen, het staat nu op het punt er vandoor te gaan, of in ieder geval actie in die richting te ondernemen.

Het paard denkt nu alleen nog maar aan zijn eigen veiligheid en zal indien het dat nodig vindt ook dwars over de mens of dier heenlopen.

Uiterste voorzichtigheid is dan nu ook geboden!

Er is nog iets wat je over paarden moet weten. Het zijn gewoontedieren. Aan hun geheugen mankeert niets. Als ze vaker over een bepaalde weg lopen, dan weten ze al snel ieder kuiltje of steentje te liggen. Maar als er plotseling iets vreemds op hun weg ligt, iets dat er anders nooit heeft gelegen, dan schrikken ze meteen. Licht er bijvoorbeeld opeens een plastic zakje op de weg, dan is hun eerste gedachte dat het een dier is. Een dier dat op de loer ligt. Beweegt dat plastic zakje ook nog, dan bevestigt dit hun vermoeden nog meer, want iets dat beweegt en toch niet van z'n plaats komt, dat moet wel een levend wezen zijn. Zoals de staart van een tijger beweegt bij het zien van zijn ontbijt. Wij zien wel dat het slechts om een op de wind bewegend plastic zakje gaat, maar het paard herkent het niet meteen als zodanig. Het heeft nu geen zin om het paard er met bruto geweld langs te laten lopen, geef het paard liever wat meer vertrouwen.

Hoofdstuk 18.

De orentaal:

De oren van een paard zijn heel beweeglijk.

Een paard kan ze afzonderlijk van elkaar laten bewegen.

Juist omdat hun 'gezicht' niet formidabel is, heeft *'Moeder Natuur'* ervoor gezorgd dat hun gehoor in ieder geval uitstekend werkt...

Paarden zijn zeer afhankelijk van hun oren.

Het kleinste geluid heeft steeds direct hun opmerkzaamheid.

Paarden horen veel beter dan wij mensen.

Hun oren zijn niet -zoals wellicht bij jou wel het geval is- gestoord door radio en teevee, geschreeuw van je zusje, boze woorden van je moeder dat je je kamer moet opruimen...

Onderling maken ze bijna geen geluid, dus ook daar hebben ze geen last van.

Doordat ze hun oren afzonderlijk kunnen bewegen zijn ze in staat om geluiden op te vangen.

Ongeveer zoals een vleermuis. Als een soort radar. Hun oren staan n  it stil.
Ze hebben het z  lf niet eens in de gaten dat ze hun oren constant bewegen.
Ze gebruiken hun oren dus niet alleen om er iets mee tot uitdrukking te brengen, het zijn in de   erste plaats een middel om de omgeving 'af te tasten'...
Hun oren hebben dus twee doelen: luisteren   n als middel om ermee te praten.

Een paard dat met zijn oren praat, is een veel voorkomend verschijnsel.
Daar stamt dus ook die bewering van, dat een goedgehumtst paard zijn oren naar voren heeft staan, en een 'slechterik' zijn oren naar achteren wijst.
Maar dan vergeten we gemakshalve dat die oren in de eerste plaats dienen om mogelijk gevaar op tijd te horen...
Als jij all  en uit rijden gaat, en je paard spitst zijn oren naar voren, dan betekent dit dus helemaal niet dat het paard plezier in zijn werk heeft....
Loopt je paard bovendien 'houterig' en voornamelijk in draf en stap, dan mag je er gerust van uit gaan dat het paard d  dsbenauwd is...
Niet alleen brengt het paard hiermee tot uitdrukking dat het doodsbang is, ook geeft het er blijk van dat jij het paard niet voldoende vertrouwen geeft!
Als het goed is -zelfs op voor het paard onbekend terrein- schenk jij het paard zoveel vertrouwen dat het berust in zijn lot, jij wilt immers ook niet in gevaar komen.
Dit is misschien nog wel de *belangrijkste* les als je goed wilt leren rijden: jij moet vertrouwen uitstralen, jij moet het paard voldoende steun geven, jij moet duidelijk laten blijken dat je weet waar je mee bezig bent, dat het paard zich veilig mag voelen onder jouw hoede...

Zie je wel: de omstandigheid bepaalt het gedrag...
Een paard dat vertrouwen heeft in zijn ruiter laat zich maar al te graag door hem leiden.
Het paard krijgt niet alleen rust door het gedrag, door de uitstraling van zijn ruiter, het paard hoopt dit ook van hem te kunnen leren!
Waar haalt die ruiter toch zijn rust, zijn zelfverzekerdheid vandaan?
Het paard ziet in ons een soort 'tovenaar', en hij wil graag onze 'tovenaars-leerling' zijn...
Maar dan moet jij natuurlijk geen angst of onzekerheid laten blijken, jij gaat gewoon recht op je doel af.
Weet je nog dat ik zei dat de eerste kennismaking bepalend is voor de rest van je rit?
Hoe je het paard pakt, opzadelt, opstapt en de eerste meters aflegt?
Dan krijgt het vertrouwen in je -of juist niet...
Dan weet het paard meteen uit welk hout je gesneden bent.
Zorg jij voor de veiligheid of moet het paard zowel voor zijn eigen veiligheid zorgen als voor die van jou?
Laat je zien dat je verstand van zaken hebt of laat je het afweten?

Paardrijden is goed voor de vorming van je karakter -zegt men-, en dan bedoelen we vooral:
hoe doortastend ben jij...?
Durf je het aan om de baas te spelen over een dier dat zoveel sterker is dan jij zelf bent?
Kun je het aan om dat dier onder je de weg te wijzen, hem te belonen met een compliment als hij het goed doet of heeft gedaan, of hem juiste bestraffend toe te spreken -zonder je geduld te verliezen- als hij het niet goed doet?

Een paard beheers je niet alleen door er bovenop te zitten. Goede kans dat jij jezelf belachelijk maakt. Wat een afgang...

Het is niet mogelijk je een soort woordenboek te geven van de paardenpraat.
Zo van 'doet ie dit dan betekent het dat'...
Maar veel van hun taal is best wel te begrijpen, vooral als je rekening houdt met de omstandigheid.
Het gaat erom dat je steeds oplet, het paard in de gaten houdt, en dat je voor jezelf probeert het paard te doorgronden.
In iedere situatie.
Staan de oren van een paard naar voren, dan betekent dit inderdaad vaak dat het paard goede zin heeft. Zeker als het verder geheel ontspannen loopt.
Of gewoon een beetje staat te dromen.
Maar heft het zijn hoofd opeens op, spant het duidelijk zijn spieren, dan gebruikt hij zijn oren waar ze eigenlijk voor bedoeld zijn: om te horen, om mogelijk gevaar bijtijds te onderkennen!
Zie je, het is w  er de omstandigheid waarin je je bevindt.
Loop je alleen met je paard, dan zal het dier veel oplettender zijn.
Geef jij het paard vertrouwen, dan zullen zijn oren wellicht regelmatig heen en weer gaan. Dit is een teken dat het paard zijn hele omgeving probeert af te tasten met zijn gehoor. Maar als jij tegen je paard zit te praten doet hij dit, want het luistert ook naar wat jouw stem te zeggen heeft.
En dan bedoel ik niet eens de inhoud van je ongetwijfeld wijze woorden, maar de manier waarop je praat, de toon die je aanslaat.
Paarden zijn heel gevoelig voor onze stem.
Voor het geluid dat we maken.
De woorden zijn van minder belang.

Je kunt een paard het sprookje van Roodkapje vertellen en het zal geboeid luisteren.
Als je op dezelfde manier de beursberichten uit de krant zou voorlezen, dan is het paard minstens zo geboeid.

Een paard houdt van een goed verteld verhaal.
Waar het over gaat is niet van belang.
Een goed verteller heeft meteen alle aandacht.
Zeker als je in het sprookje bij de Boze Wolf aankomt en het spannend begint te worden, zal het paard reageren zoals een klein kind dat doet.
Maar als je op de zelfde manier vertelt over de vrije val van de DowJones Index, zal het paard minstens zo verlekkerd naar je luisteren.
Paarden hebben net zo veel -of zo weinig- verstand van onze taal als wij van hun taal.
Een veel gestelde vraag is hoe intelligent een paard eigenlijk is.
Hoe slim of hoe dom zijn ze eigenlijk?
Volgens mij kun je de intelligentie van een volwassen paard vergelijken met dat van een kind van een jaar of vijf...
In sommige opzichten zijn ze dus al heel slim, maar het alfabet, het klokkijken en je rekensommen zitten er nog niet in.
Er zijn uitschieters, maar dan heb ik het meer over een soort tijdsgevoel.
Paarden hebben ook geen interesse in ons alfabet.
Het enige wat je ze kunt leren begrijpen zijn korte bevelen, liefst eindigend met een nadruk.
Als je bepaalde woorden dikwijls herhaalt dan verbindt het paard daar een betekenis aan.
Zo weet het paard al snel wat je bedoelt met 'draf', 'stap', 'galop', 'hóóóó', 'draaien' of 'wachten'.
Maar het maakt voor het paard geen verschil of je 'galop', 'zoute drop', 'sodemieter op' of 'lazer op' zegt, de uitkomst is steeds dezelfde.
Heb je het paard geleerd om bij het woordje 'op' in galop te gaan, maak dan niet de fout langzamer te willen gaan door het roepen van 'stop, stop, stop...!'
Het paard zal je domweg niet begrijpen en steeds harder gaan lopen.
Zeker als je maar blijft doorgaan met het herhalen van dat 'op...'

Het gebruiken van volzinnen mist zijn doel geheel.
Het heeft geen zin te beginnen met: "Geacht paard. Als het je niet teveel moeite kost, zouden wij dan mogelijkerwijs wellicht iets kunnen versnellen, zodat ik weer op tijd thuis ben om te douchen..."
Waarschijnlijk is het paard tegen die tijd allang met iets anders bezig, hoogstwaarschijnlijk staat het dan ergens iets te eten.
Ook heeft het geen zin om het paard enigzins verliefd toe te spreken.
Je moet gewoon zeggen waar het op staat.

Let wel op hoe je te werk gaat.
Paarden kunnen geen gedachten lezen.
Als jij sneller of langzamer wilt gaan, dan hoeft je dat maar te zeggen.
Je begint met het noemen van zijn naam.
Daarmee trek je zijn aandacht.
Zijn naam is waarschijnlijk het meest genoemde woord in zijn leven, en al zal hij zichzelf ongetwijfeld heel anders noemen, hij weet meteen dat je hem bedoelt en niet je kleine zusje.
Let er op dat je zijn naam uitsprekt als in een bevel, het is tenslotte je bedoeling om zijn aandacht te trekken, niet om hem te kriebelen.
Meteen hierna beveel je hem wat je wilt dat hij nu doet.
Dit lijkt heel normaal, maar hoe vaak zie je niet dat mensen hun paard tegelijk een halve aframmeling geven, de zweep over zijn flanken leggen, de sporen diep in zijn buik porren, de teugels zo strak opnemen dat het paard bijna een blijvende dwaze glimlach tot zijn oren krijgt? Het paard wil je over het algemeen best wel gehoorzamen, maar geef hem dan de kans om het te doen zonder dwangmiddelen.
Hoe zou jij het vinden als je moeder je thuis eerst een aframmeling geeft, en je pas daarna zegt dat je je bed op moet maken?
Dat zou toch heel oneerlijk zijn?

Als ikzelf paardrij, op mijn eigen paarden of op anderenmans dieren, heb ik meestal meer dan genoeg aan mijn stem. Aan de teugels trek ik bijna niet, om het paard sneller of langzamer te laten lopen hoeft ik slechts het korte bevel te geven.
Natuurlijk gebruik ik daarbij ook mijn benen en mijn gewicht.
Ieder paard heeft meteen in de gaten dat ik niet loop te stuntelen.
Dat ik het volste vertrouwen heb in waar ik mee bezig ben.
Door het paard dan nog tegelijk bepaalde vrijheden te geven die het van anderen niet gewend is te krijgen, maak ik al snel een diepe indruk op hem.
Als ik alles zo 'vanzelfsprekend' doe, dan kan het paard dus veel van mij leren.
Paarden zijn heel leergierig.
Zolang ik het in voor hun begrijpelijke zinnen zet, korte bevelen geef, wil het paard maar al te graag van mij leren en het gehoorzaamt dus snel.
Ook buitenlandse paarden leren heel snel, al zijn ze een andere taal gewend te horen.
Als niet het woord zelf er toe doet, maar de inhoud ervan, dan maakt de taal niet uit.
Door steeds dezelfde reactie te verwachten op ieder van mijn bevelen, heeft het paard al snel in de gaten wat ik bedoel.
Wil je het paard nog meer vertrouwen in jou geven, dan kun je natuurlijk een paar woorden in die buitenlandse taal spreken, woorden die het reeds kent.
In Engeland spreekt men van een 'canter' als ze een kleine handgalop bedoelen, in het Frans zeg je 'au trot' (au trot) als ze een drafje bedoelen.

Op die manier hoeft het paard niet alles opnieuw te leren, het heeft zelfs houvast aan uitdrukkingen die het gewoon is te horen.

Het belangrijkste om te onthouden is dus dat een paard zijn oren zowel gebruikt om mee te luisteren als om iets te vertellen. Dat 'vertellen' is zelfs heel dubbel.

Niet alleen drukt het paard zijn gemoedstoestand uit met zijn oren, hij is zich er niet altijd van bewust dat hij dit steeds doet.

Als het paard iets van plan is, dan vertalen zijn oren meteen zijn gedachten.

Maar hij heeft daar zélf geen weet van.

Jij als oplettend ruiter kunt het dus meteen in de gaten hebben dat je paard iets van plan is, en je kunt hem dan reeds daarop aanspreken.

Het paard denkt nu dat jij tóch gedachten kunt lezen en het snapt er niets van.

Het ziet je nu nog meer als een groot tovenaer, want hoe kon jij dat nou weten?

Daarom is het dus goed om zijn oren bij iedere ontmoeting in de gaten te houden.

Je zou bijna kunnen zeggen dat de oren van een paard zijn ziel blootleggen!

Nog één soort van gebruik van zijn oren moet je weten: staat het paard gewoon een beetje te soezen en beweegt hij zijn oren vrijwel constant van achter naar voren, dan hoef je niet ongerust te zijn dat hij in een soort identiteitscrisis verkeert.

Hij gebruikt zijn oren nu simpelweg als vliegenverjager...

Hoofdstuk 19.

De taal van het hoofd.

Onder het hoofd versta ik niet alleen zijn 'kop' (niet boos worden, het is niet oneerbiedig bedoeld), maar ook zijn hals.

Het hoofd is verder onder te verdelen in neus, neusgaten, mond, lippen, tanden.

Alles wordt gebruikt, afzonderlijk zowel als samen.

Opnieuw geldt dat de omstandigheid bepalend is voor de betekenis.

De ogen.

De ogen van een paard vertellen niet zoveel.

Hij gaat heus niet eindeloos staan knipogen naar je, hij zal zelden een oogje op je hebben, en als je iets stouts doet moet je er niet op rekenen dat hij een oogje dichtknijpt.

Wat je wel aan zijn ogen kunt zien is of hij gelukkig is of niet, en of hij gezond is of niet.

Gelukkige, gezonde paardenogen glanzen een beetje, anders staan ze dof.

Sper je met je vingers zijn oogleden uitelkaar, dan moet de kleur van het oogwit helder wit zijn.

Is je paard ziek, dan is dit ook aan de verkleuring van zijn oogwit te zien.

Wat je verder moet weten is dat paarden niet huilen bij pijn of verdriet.

Als een paard toch tranende ogen heeft wil dat dus niet zeggen dat het tranen van blijdschap zijn om jou weer terug te zien.

Waarschijnlijk heeft het paard een vuiltje op zijn oog zitten. Oogzalf wil in zo'n geval wel helpen.

Het enige wat de ogen verder tot uitdrukking brengen is angst voor iets dat hij ziet, of een bepaalde geslepenheid als hij jou of een ander dier wil aanvallen. Maar in beide gevallen heeft hij daar de rest van zijn lichaam voor nodig, dus dan is het al te laat voor je, als je het dan nog niet in de gaten hebt.

De neus.

Naast zijn oren heeft een paard een geweldig goed reukzintuig.

Alweer nog niet gehinderd door de aangebakken gehaktballen van je vader, de schoonmaakmiddelen van je moeder, de vieze peuken van je oudere broer of de nagelak van je zus, heeft een paard nog een onfeilbare neus.

Niet alleen ruikt hij wilde dieren -als ze aan de verkeerde kant staan, dus tegen de wind in- hij ruikt zelfs de verschillen in zweet.

Ook angst heeft een geur. Een vieze, zure geur.

Het paard heeft het dus meteen in de gaten als jij bang bent, want dan ruikt jij bepaald niet lekker.

Het is een onderdeel van jouw lichaamstaal, dat je vies gaat ruiken als je bang bent.

Het zweet van hard werken vind een paard daarentegen wel lekker. Het is een soort parfum voor hem, en vaak kan hij er maar niet genoeg van krijgen om je te besnuffelen.

Ook zie je paarden regelmatig aan de mest van een ander paard ruiken. Ook die mest geeft hem inlichtingen. Of die mest van een ander mannetje is, of van een merrie. Of die merrie gewoon iets heeft laten vallen, of dat ze hengstig is. Als de mest van een ander mannetje is, dan kan een paard er zelfs aan ruiken dat hij nu zijn gebied betreedt, zijn territorium!

Die neus van een paard is bovendien heel belangrijk bij iedere kennismaking.

Ieder paard, overal ter wereld, zal met zijn neus kennismaken met je.

Zoals wij het beleefd vinden om iemand anders te begroeten door zijn hand te schudden, zo stelt het paard zichzelf voor door zijn adem uit te blazen en bij het inademen de geur van die ander op te zuigen.

Soms lijkt dat eng, want het paard strekt zijn hals uit terwijl hij dit doet.

Net of hij je wil bijten.

Maar het hoort gewoon bij de kennismaking.

Altijd.
Overal.
Bij iedereen.

Jammergenoeg zul je vaak zien dat mensen van deze beweging schrikken. Ze zijn bang dat ze worden aangevallen. Ze reageren door het paard een tik op zijn neus te geven.
Zo straffen ze iets dat zeer goed bedoeld was, en zorgen er tegelijk voor dat het paard heel bang wordt voor de mens.
Het lijkt een beetje op films met enge, buitenaardse wezens.
Daarin zie je de mens altijd meteen naar de wapens grijpen, puur uit angst.

Probeer het maar eens uit bij paarden. Ook bij je eigen paard, als je die hebt.
En iedere keer opnieuw.
Het getuigd gewoon van beleefdheid dat je even groet, even 'hallo' zegt.
Het paard zal het weten te waarderen, zal je daardoor hoger in schatten.
Nu hoeft je dit niet meteen te doen met de neuzen tegen elkaar.
Zoals ik al zei werkt de neus van een paard uitstekend.
Ook op een afstandje.
Te dicht bij komen bij een vreemd paard kan worden opgevat als een bedreiging.
Weg neus.
Jouw neus.
Te vriendelijk willen zijn.

De neus van het paard wordt gebruikt bij het proberen te doorgronden van een ander paard, dat zelf niet meer aanwezig is, maar wel zijn 'visite-kaartje' heeft achtergelaten...
Visite-kaartje in de vorm van een hoop, van zijn ontlasting, zijn poep of plas.
Paarden kunnen uit zo een hoop heel veel te weten komen over degene die dit heeft achtergelaten.
Het lijkt misschien vies, maar je moet je vooral bedenken dat een paard alleen maar groenvoer eet, geen vlees.
Jouw hoop stinkt, die van het paard geurt.
Een hengst kan aan de geur van die hoop herkennen of het is achtergelaten door een andere hengst -of ruïn- of door een merrie.
Hij kan zelfs aan de geur herkennen of de merrie hengstig is of niet...
Maar ook kan hij aan de hand van de geur herkennen of hij nu in het gebied van een andere hengst komt.
Hengsten 'palen' hun terrein af door op de 'hoeken' ervan een hoop neer te leggen, om aan te geven dat dit de grens is van zijn gebied.
Met een moeilijk woord noemen we dit 'territoriums-drang'.
Hier zit het woord 'terrein' al gedeeltelijk in.
De hengst wil hiermee duidelijk zeggen: *"dit is mijn gebied, hier heb ik het voor 't zeggen!"*
Het zijn steeds de manlijke paarden die deze hopen besnuffelen, merries zie je het maar zelden doen. Als deze manlijke paarden dezelfde geur vaker tegenkomen -ook in het bos- dan zullen ze waakzamer worden.

Ook komt het voor dat paarden die laag in rang staan iets soortgelijks doen, altijd in de buurt van eten, en altijd als er schaarste is van eten.
Deze paarden zijn zó bang dat het eten dat ze gevonden hebben door iemand anders zal worden afgepakt, dat ze het dan nog liever met hun eigen plas bevuilen...
Andere paarden zullen het dan wel uit hun hoofd laten om op die plek te gaan eten, dan is het net of je bedorven voedsel gaat eten.

Goed, de neus is er dus om mee te ruiken, te herkennen en te begroeten.
Wat zegt de neus verder?

Als het paard angstig is, dan zal het niet alleen zijn oren spitsen, maar ook proberen zoveel mogelijk 'geur-gegevens' proberen te verzamelen.
Het paard spert zijn neusgaten dus open, zuigt zijn adem hoorbaar in.
Opgelet nu, want het paard zal er bij het minste vandoor willen gaan.
Nare, niet thuis te brengen geurtjes zijn bijvoorbeeld dode dieren, varkens, stinkende poelen.
Alles dat met dood of afsterving te maken heeft.
Soms hoor je het paard zelfs 'knorren' met zijn neus, het maakt ongeveer het geluid van een varken. Het paard geeft hiermee aan dat het behoorlijk onstemd is.

Verder verkleinen de neusgaten zich als het paard zijn ongenoegen kenbaar wil maken.
Bij een aanval naar een ander paard bijvoorbeeld.
Maar nu is de hele lichaamsverandering zichtbaar, het paard strekt zijn hals uit, buigt zijn hoofd naar de grond, en komt gevaarlijk aangelopen.
Het probeert zijn tegenstander te overtuigen door een opvallend andere houding aan te nemen!
Zoals jij breed gaat lopen als je wilt laten zien dat je stoer bent.
Heeft het paard het op zo een moment op jou gemunt, dan is het al voldoende om heel hard 'boe...!' te roepen, desnoods met een sprongetje naar voren erbij.

Het paard zal onmiddellijk van zijn voornemen afzien -tenzij je de pech hebt de hengst van de kudde tegen te zijn gekomen.
Dan betekent dit juist dat je er wel om wilt vechten!
En reken maar dat je dat verliest.
Nog één ding moet je weten omtrent de neus.
Een paard zal nooit eens lekker verzuchten. Dat is onmogelijk.
Een paard kan namelijk alleen maar ademen door zijn neus.
'Hè hè...' zeggen is er dus niet bij...

Om een inspanning te leveren heb je adem nodig.
Als je geen adem kunt halen, vergeet dan ook die inspanning maar.
Om een wild paard tot gehoorzaamheid te dwingen is er niets zo eenvoudig als je hand op zijn neusgaten te leggen en ze eventueel zelfs geheel dicht te knijpen.
Het paard krijgt nu geen adem meer.
Het paard kan daardoor niets meer doen, je verstikt hem.
Goed, het paard zal met zijn laatste restje kracht dat nog in hem zat proberen jou van zich af te schudden, maar het is een soort laatste stuip trekking. Lukt het je om zijn neus dicht te blijven knijpen, dan kan zelfs de meest gevaarlijke hengst ter wereld niets anders meer doen dan rustig te worden.
Laat hem weer ademen voordat hij blauw begint aan te lopen.
Goed, dat was de inleiding tot de neus.
Verder.

De mond.

Een paard heeft heerlijk grote lippen.
Waarschijnlijk zijn de lippen van een paard het onderdeel dat in zijn leven het meest in beweging komt.
Bij iedere hap, slok of geur heeft het paard zijn mond nodig.
Feitelijk is zijn mond een van zijn meest gevoelige plekken.
Kun jij tegen kietelen?
Het paard vergaat gewoon van wellust als je heel zacht over zijn lippen streeft.
Zo 'n heerlijk gevoel dat je het liefst eindeloos zou willen voelen, maar het tegelijk niet kunt uitstaan...

Verder zit er nog iets heel belangrijks in zijn lippen.
Als de smid komt zie je vaak dat hij een praam bij zich heeft.
Het is een simpel 'martelwerktuig' en het ziet er enger uit dan het in werkelijkheid is.
Een stok met daaraan een stevig touw.
Als het paard heel onrustig is, gebruikt de smid het ook.
De bovenlip van het paard wordt nu tussen het touw geklemd en door het stokje te draaien wordt niet alleen het touw maar ook die bovenlip langzaam steeds strakker gedraaid.
Het ziet er vreselijk eng uit.
Maar dat is het niet.
Het paard wordt er zelfs een stuk rustiger van.
Dat komt omdat die strak gedraaide bovenlip van het paard er voor zorgt dat er in de hersenen van het paard een bepaalde stof wordt aangemaakt, 'endorfine' geheten.
Endorfine is een kalmerende stof.
Het zorgt er voor dat het paard minder voelt.

Ook zorgt de samengeknepen bovenlip ervoor dat het paard zijn aandacht meer richt op zijn lip dan op zijn hoeven.
Het paard wordt er dus rustiger van, en het houdt geen schade over aan deze behandeling!
Het lijkt een straf, maar dat is het feitelijk niet...

Als een paard een lekker of gek geurtje geroken heeft, dan krult het zijn bovenlip naar boven.
Het is gewoon een uitdrukking dat hij het wel aangenaam vindt wat hij heeft geroken, verder niets. We noemen dit ook wel 'flemen', een raar woord dat je bij Scrabble kunt gebruiken!

Als jij boos bent, of juist heel doortastend wilt zijn, dan klem je je kaken op elkaar.
Paarden doen dit ook.
Vooral bij boosheid.
En ze willen graag dat dit ongenoegen ook gezien wordt.
Het is een staat van opperst misnoegen.
De absolute revolutie.
Een paard dat op deze manier zijn tanden ontbloot is tot alles in staat.
Berg je.
Je ziet het bij twee hengsten, die elkaar het leiderschap over een kudde betwisten.
Je ziet het bij de merrie die haar veulen wil beschermen.
Je ziet het bij een in het nauw gedreven paard.
Het is een soort laatste redmiddel.
Je hebt nu te maken met een levensgevaarlijk paard...!
Geen heldendaden alsjeblieft.

Hoofdstuk 20.

De hals.

De hals van een paard drukt vreselijk veel uit.

Natuurlijk steeds in samenhang met het hoofd. De houding van de hals van een paard zegt misschien wel net zoveel als zijn oren.

Een ontspannen paard heeft een ontspannen hals.

Feitelijk heb je op dit moment niets van je paard te vrezen.

Bij verwondering, angst, weerbarstigheid, pijn, schrik, aanstellerij, boosheid, plannen makerij of felheid, zal het paard steeds eerst zijn hals aanspannen.

Voor jou als ruiter is dus meteen opperste waakzaamheid geboden!

Wat kan de aanleiding zijn?

Wat is er op dat moment nog meer aan de hoef?

Zit je op je paard en begint het paard te schudden met zijn hoofd, dan geeft het daarmee blijk van ongenoegen.

Misschien houd je je teugels te strak? Het paard wil in ieder geval uit jouw dwang wegkomen. Sommige paarden weten dat je teugels bijna onbruikbaar worden als ze hun hoofd geheel kunnen optillen of juist hun hoofd geheel wegduwen tussen hun voorbenen.

Dan ben je bijna machteloos, overgeleverd aan zijn luimen.

Het is een duidelijke vorm van protest.

Gelukkig weten de meeste paarden dit niet!

Maar maak je een buitenrit, in de zomer, en begint je paard dan opeens met zijn hals te zwaaien? Goede kans dat het last heeft van een paardenvlieg, zo een lang, grijs monster, dat het gemunt heeft op zijn bloed. De paardenvlieg steekt niet zoals een wesp, maar prikt, hetgeen enorm pijnlijk kan zijn. Hoewel alles op deze aardbol natuurlijk recht op leven heeft, doe je het paard een groot plezier deze paardenvlieg te verjagen of dood te slaan... Je hoeft niet bang te zijn dat het jou kan aanvallen of verwonden terwijl je dit doet, zoals ik al zei steken ze niet maar bijten.

Strekt het paard zijn hals geheel naar voren?

Ook dit is een teken dat het paard zijn eigen weg wil kiezen.

Vaak draait het zich zelfs om en loopt gewoon terug naar zijn wei of stal.

Het heeft geen vertrouwen meer in je, het wil zelf de leiding kunnen nemen. Hoogstwaarschijnlijk wil het terug naar de veiligheid van de kudde.

Tilt het paard zijn hoofd -en dus zijn hals- plotseling op, dan duidt het hier een verwondering mee aan, een allertheid, een schrik.

Het paard probeert nu iets te doorgronden, het gaat op zijn gehoor af. Iets heeft zijn aandacht getrokken en het paard wil precies weten wat het is.

Geef het paard de mogelijkheid om er achter te komen, geef iets meer teugel vrij, maar wel zo dat het nog steeds voelbaar onder jouw leiding staat. Praat ook op het paard in, geef hem jouw vertrouwen. Probeer te doorgronden waar hij van geschrokken is.

Trekt het paard zijn hals als een soort harmonika in?

Het paard wil nu stoer gaan doen. Het wil indruk maken.

Op jouw of op een ander paard.

Laat hem voelen dat jij uiteindelijk tóch de baas bent, laat hem desnoods even draaien.

Afwenden is bij paarden een teken van onderdanigheid, desnoods verplicht je je paard ertoe.

Goed, het zal zeker protesteren.

Maar weet dat zijn halsspieren wel zeer krachtig zijn als het zijn hoofd naar voren, boven of onder duwt, maar niet als je het voor elkaar krijgt om zijn hoofd naar je heen toe te trekken.

Hoewel het minder met paardentaal te maken heeft, moet ik in dit verband nog even op het 'verlengstuk' van die hals hebben.

Want wat volgt er op de hals van het paard?

Juist ja, de schouders en de rug.

Die rug is van groot belang voor de ruiter.

Die zegt je heel veel terwijl je er boven op zit.

Juist het rijden zonder zadel geeft je inzicht in het paard onder je, veel meer dan wanneer er een grote lap leer onder je zit.

De rug waar je op zit vertelt je feitelijk het meeste.

Als het paard gespannen is, om welke reden ook, dan is dat aan zijn ruggegraat te voelen.

Die komt nu omhoog, het paard spant hem aan, het spant al zijn spieren aan, klaar om weg te spurten.

Andersom werkt het dus ook zo.

Is de hele rug losjes en ontspannen, dan voelt het paard zich op zijn gemak.

Als het paard iets 'ondeugends' van plan is, bijvoorbeeld om zijn berijder er af te gaan bokken, dan spant het eerst zijn rug aan.

Maar dit doet het paard zonder daar verder over na te denken, hij doet dit geheel onbewust!

Nu niet meteen gaan gillen als je paard zijn rug geheel aanspant...

Zoals ik al zei, je moet ook op de andere omstandigheden letten.

Als een ontspannen paard opeens blijft stil staan en zijn rug omhoog duwt, dan wil hij waarschijnlijk maar één ding: even poepen...

Gaat de rug daarna weer naar onder, dan wil hij wel weer verder wandelen...

Hoewel paarden gewoon kunnen doorlopen tijdens 'dit werkje', is stilstaan toch het lekkerst.

Een hengst heeft er juist behoefte aan om de hoop zoveel mogelijk op één plek te laten vallen.

Voor hem is het een duidelijk teken.

Een hogere merrie heeft geen zin in vieze achterbenen, dat staat niet netjes.

Een lager in rang staand paard heeft er meestal juist behoefte aan om bij de veiligheid van de groep te blijven horen, zij hebben er dus het minst problemen mee!

Vaak zie je trouwens dat paarden, in het bos, een bepaalde voorkeur voor een weggetje hebben om hun hoop neer te leggen.

Ook in de wei leggen paarden echte 'w.c.' plaatsen aan. Daar lopen ze dan speciaal naar toe om hun behoefte te doen. Die plaatsen kun je onmiddellijk herkennen aan het hogere gras en het onkruid dat er groeit, want er wordt daar zelden gegraasd. Daarbij moet meteen gezegd worden dat het vooral de manlijke dieren zijn die deze toiletten onderhouden, merrie's maken zich minder zorg over de plaats.

Nog een paar kleine hints:

Probeer het paard naar je benen te happen?

Nu is het paard beledigd. Door jou.

Het is een overduidelijke vorm van protest.

Zo van 'hé, je hoeft niet zo te schoppen hoor, ik weet heus wel wat ik doe...'

Neem je teugels nu gerust strakker dan anders en spoor hem zacht aan met je dijbeen.

Want hier is iets heel wezenlijks aan de hand.

Het gaat hier over de dominantie, wie leidt wie?

Deze strijd mag je niet verliezen, het leidt van kwaad tot erger...

Gaat een paard tijdens de rit opeens liggen?

Twee mogelijkheden:

-het paard heeft de kriebels. Op een plaats waar het niet makkelijk bij kan komen. Even lekker rollen dus. (Paardenvlieg?)

De slimmere paarden maken daarna nog wel eens misbruik van het gedrag van de ruiter. Dat brengt ons meteen bij de tweede mogelijkheid.

-Zodra het paard door de knieën zakt, om te gaan liggen en eventueel te gaan rollen, springen de meeste ruiters er natuurlijk zo snel mogelijk af.

Ik heb zelfs paarden meegemaakt die zich, met zadel en al, in een beekje door de knieën lieten zakken. Iedereen lacht, vooral het paard zelf.

Heeft een paard dit trucje eenmaal door, dan gaat hij het steeds vaker doen.

Want het weer opstappen daarna is niet zo makkelijk.

Het paard zal alles doen om dit te proberen te verhinderen.

Het is altijd moeilijker iets af te leren dan aan te leren.

Denk maar aan nagelbijten, duimzuigen en frunniken.

Om een paard af te leren te gaan liggen rollen tijdens de rit moet dus voorkomen worden dat hij kan gaan rollen.

Dat hij door zijn knieën zakt, leert hij wel af als het niet meer belonend is om te gaan liggen.

Want als hij ligt en met ruiter en al weer moet opstaan, is dit behoorlijk vermoeiend voor zijn benen.

Hoe leer je een paard dit gedrag af?

Door te voorkomen dat hij zich kan gaan liggen rollen.

Door er niet meteen vanaf te springen als hij door zijn knieën gaat, maar je beide benen stevig neer te zetten en de teugels kort te pakken.

Het paard kan alleen rollen als het ook zijn hoofd meekrijgt.

Door je benen stevig neer te zetten en de teugels strak aan te trekken verhinder je dat het paard zijn hoofd omlaag krijgt, zodat hij de draai kan gaan maken.

Nu begint er een soort 'wedstrijd' tussen jou en je paard.

Wie is er sterker en wie houdt het 't langste vol?

Ik heb wel eens meegemaakt dat het meer dan tien minuten duurde, deze strijd.

Verlies je dit keer, dan zal het een volgende keer nóg moeilijker zijn, nog langer duren.

Win je deze keer dan wordt het steeds makkelijker en uiteindelijk houdt het paard op met dit vervelende geintje.

Overigens geldt hier dat het paard voor dit rollen een lievelingsplekje heeft...

Hoofdstuk 21.

Lijkt het net of je paard met ontspannen hals de grond loopt te stofzuigen?
Heeft het haar hals geheel ontspannen?
Geen nood. Je zit blijkbaar op de leider van de kudde.
De leider van de kudde is niet de hengst...!
De eigenlijke, de echte leiding van de kudde is in de hoeven van een merrie!

Ja, daar val je bijna van uit je stoel nietwaar?
Voordat ik je dit ga uitleggen, wil ik even op ons voorbeeld doorgaan.
Het leidende paard heeft haar hals geheel ontspannen.
Waarom?
Alle paarden houden haar in de gaten.
Constant.

Zij geeft namelijk aan wanneer de kudde moet vluchten.
Zij geeft aan waarheen we zullen vluchten.
Zij geeft in de wilde natuur aan waar gerust wordt, gegeten, gedronken, geslapen!
Alle kudde dieren hebben er dus baat bij haar in de gaten te houden.
Zij moet dus met haar houding duidelijk maken of iets bedreigend is of niet.
Zij is de moeder van alle kuddedieren.
Als er geen noodzaak is om op de vlucht te slaan, dan moet ze er dus ook als zodanig uit zien!
Ontspannen dus.
Absoluut ontspannen.
Dáárom hangt haar hals zo naar beneden, ze wil er zo ontspannen mogelijk uit zien.
Heft zij opeens haar hoofd op?
Duizend tegen een dat alle paarden dit doen!
Ook de hengst!
Zet zij het op een lopen?
Duizend tegen een dat geen enkel paard uit de kudde meer te houden is.
Op de hengst na dan.
Die zal het gevaar gaan bestrijden.
Tenminste, als het een goede, dappere hengst is.
Anders vlucht hij ook!
Achter de hoofdmerrie aan.
Waarna er een nieuwe hengst gezocht moet worden.

Laat me mijn verhaal even afmaken.
Die hals is dus zeer belangrijk om in de gaten te houden.
Op sommige maneges zie je dat men liever het zekere voor het onzekere wil nemen.
Er zijn diverse hulpteugels verkrijgbaar.
Teugels die het een paard vrijwel onmogelijk maken om in protest te komen.
Martingaal. Slofteugel. Dubbele teugel. Enkele teugel verbonden aan een Hackamore. Dubbele teugel verbonden aan een Hackamore. Martelwerktuigjes. Wrede inwerking op de neus of op de mond.
Maar zijn die wel nodig?

Als jij naar het circus gaat, wat zie je dan liever?
Paarden met van die mooie zwanenhalzen, daarin gedwongen door bijzet teugels, of paarden die geheel vrij rondlopen?
Stel dat *jij* zo 'n paard bent, wat zou je dan liever hebben?
Hoe minder hulpmiddelen er nodig zijn om een paard onder controle te houden hoe beter het is.
Goed, het staat heel chique, zo 'n totaal opgetuigd paard, maar het zegt in de eerste plaats meer over zijn ruiter dan over het paard.
Feitelijk is een eenvoudig halstertouw vaak voldoende, samen met jouw uitstraling.
Maar oké, daar moet je lef voor hebben, iets dat veel ruiters niet hebben.
Die hebben een zweep en sporen, bekers in de kast en rozetten aan de muur.
Het ligt er maar aan waar je het meeste respect voor hebt...

Hoofdstuk 22.

De Benentaal.

Net zoals wij wel eens lopen te gebaren met onze armen of benen, doen de paarden dit ook.
Iets minder, maar toch.
Bij paarden worden de benen in de eerste plaats gebruikt om hun *andere* taal te onderstrepen, er nóg meer nadruk op te leggen.
Iedereen kent het gekrab van een stier. Met zijn voorbeen schraapt hij het zand of de grond weg, terwijl hij wild snuift en eventueel zijn hoofd op en neer beweegt.
Dan is 'mijnheer' niet erg in zijn sas. Het is het teken dat hij weldra tot de aanval overgaat.
Beter om het alvast op een lopen te zetten...

Paarden zijn fijngevoeliger.

Het gebruik van hun voorbeen komt veel voor bij de ontmoeting met een ander -vreemd- paard.

Er wordt aan de neus geroken wie die ander dan wel is, de eerste kennismaking dus.

Dan gaat er één paard stampen met zijn voorbeen.

Dit is om zoveel mogelijk indruk te maken.

Eigenlijk zeggen ze hiermee: "*en als je maar weet dat ik de baas ben hier, of wou je effe met me matte...?*"

Is het andere paard niet meteen onder de indruk, dan reageert het met het stampen van het been, als of het wil zeggen: "*Oh ja...? En wie wou je daar voor mee brengen, je grote broer soms...?*"

Deze ontmoeting gaat gepaard met veel gekreun en gebries, allemaal er op gericht om op de ander zo veel mogelijk indruk te maken.

Het ziet er vreselijk eng uit, maar feitelijk is er nu nog niets aan de hoof.

Blaffende honden bijten -nog- niet.

Heb je de pech om op een hengst te zitten, en is dat andere paard óók een hengst, dan is het nu oppassen geblazen.

Nu kun je hen nog uit elkaar halen, maar je moet er niet te lang mee wachten.

Een hengstengevecht is niks leuk.

Misschien wel 'mooi' om te zien, maar niet voor hun eigenaar.

Ze zullen elkaar niet doden, maar het gevecht is er niet minder om..

En de dierenarts mag daarna nog een héle tijd komen...

Zijn het geen hengsten die elkaar tegenkomen, dan valt het allemaal wel mee.

Dan gaat het er om welk paard zijn been het hardste op de grond kan slaan.

Die heeft het dan gewonnen.

Is het ene paard een hengst en de ander een ruïn, dan is er niets aan de hand.

Het is hoogstwaarschijnlijk de hengst die met zijn voorbeen slaat.

Nu wil hij daarmee zeggen: "*En je blijft gewoon stil staan, ik ben hier de baas en jij moet mij gehoorzamen...*"

Daarna volgt er een heel bijzonder ritueel, hetgeen voor de betreffende ruïn heel vernederend is:

de hengst ruikt nu overal, terwijl de ruïn doodstil moet blijven staan en dit gesnuif over zich heen moet laten komen. Soms

'bijt' de hengst de ander, in zijn hoofd en in de hals. Niet hard, eerder speels. Niet pijnlijk, maar wel vreselijk vernederend.

Alle 'gevaarlijke' plekjes worden besnoven, allemaal plekken waar de hengst de ruïn ernstig zou kunnen verwonden: de hals, de buik, de schouders en de liezen.

Doodeng dus voor die ruïn.

En als hij maar even durft te bewegen dan volgt er een nieuwe klap in de grond.

Zo van: "*Hé, ik ben nog niet klaar met je, lig en bibber...!*"

Is het ene paard een hengst en is de ander een merrie, dan probeert de hengst juist indruk te maken.

Meestal rolt de hengst nu met zijn spierenbundels, hij kirt van plezier, draaft soms een rondje met hoog opgetrokken benen - jij hebt nooit geweten dat die hengst zó mooi kon draven-

en als de hengst nu met zijn voorbeen in de grond slaat wil hij kunnen ruiken.

Maar dit keer ruikt hij minder bij de 'gevaarlijke' plekjes, nu gaat hij recht op zijn doel af.

De geur van mannelijke en vrouwelijke paarden verschilt blijkbaar sterk.

Na even aan haar hals te hebben geroken -om vast te stellen dat het inderdaad een vrouwelijke geur is- gaat de hengst meteen bij de liezen ruiken.

Hij steekt zijn halve hoofd onder haar buik, alsof hij zich wil overtuigen of ze wel borstjes heeft...

Meestal krult hij hierna zijn bovenlip om, alsof hij zegt: "*Hmmm, we eten spruitjes vandaag...!*"

Veel meer gebeurt daarna niet meer.

Het flirten en het vrijen, dat doet hij liever als het avond is en er niemand meer op hem let.

Een andere vorm van benentaa komt voort uit protest.

Maar dan tegen zijn ruiter.

Stel je voor dat je met een groep uit rijden bent.

Omdat het je allemaal veel te langzaam gaat, ga je achteraan rijden.

Daar kun je je paard nog eens inhouden, zodat je er nog eens een leuk galopje uit kunt persen.

Maar het paard wil juist graag bij de kudde blijven. Die wil gewoon doorlopen.

Och arm, de kudde verdwijnt reeds om de bocht.

Jij houdt het paard nog een tijdje heel kort.

Ook nu begint het paard met zijn voorbeen op de grond te stampen.

Woest is hij...

Op jou!

Nu probeert hij indruk te maken op jou... Hij spant nu ook al zijn spieren en slaat wild tegen de grond. Je voelt nu opeens al zijn krachten. Het lijkt net of je nu bovenop die stier van daarstraks zit...

Met dit verschil: jij zit er nu bovenop én je houdt hem onder controle...

Het paard wil gewoon onder die controle uitkomen, maar jij hebt de beste kaarten.

Ongeoefende ruiters worden nu vaak bang en geven het paard de vrije teugel. Woesj....
1-0 voor het paard!

Maar vergeet niet dat jij op dit moment juist jouw leiderschap over het paard aan het uittesten bent. Het is een strijd, een strijd wie de sterkste is van jullie twee.

Er hangt dus heel veel vanaf hoe jij je op dit moment gedraagt.

Word het 1-0 voor jou, dan wordt iedere volgende keer makkelijker, is het 1-0 voor hem, dan wordt het voor jouw steeds moeilijker!

Mijn advies?

Beveel het paard heel even tot stilstand te komen. Desnoods loopt het een stukje naar achteren. Dan beloon je hem onmiddellijk voor zijn gedrag.

Dan laat je hem weer stappen in de goede richting.

Meteen zeg je hem dat je nu harder wilt gaan...

Dan laat je de teugels iets losser, zodat hij ook harder mag gaan. Maar laat ze niet geheel los, laat hem niet in een uitgestrekte galop gaan, maar in een soort 'hand-galopje' -hoe leuk je dat misschien ook vindt... Feitelijk geef je dus toe aan iets dat het paard heel graag wil, maar jij moet toch de begrenzing daarvan aangeven.

Het paard moet dus gedwongen worden nog steeds naar jouw teugelvoering te luisteren.

Is dit je gelukt en kom je weer bij de kudde, complimenteer hem dan ruim -om niet te lang daarna opnieuw de teugels op te nemen en het paard te laten stoppen.

Nu hoeft dit maar heel even te gebeuren. Zodra het paard stil staat beloon je hem weer en laat hem weer gaan. Liefst een paar keer achterelkaar. Je zult zien dat het steeds makkelijker gaat.

Een andere vorm van protest met de benen komt voor als je paard met zijn achterbenen naar zijn buik begint te trappen.

Ook dit is om te zeggen dat je hem moet laten gaan.

Hij probeert je voeten te raken, hij probeert zichzelf een excuus te geven er van door te mogen gaan... Want als jij je voeten even optilt om hem te ontwijken, en ze daarna weer teruglegt, dan zou hij dit uit kunnen leggen als aansporen. Omdat jij, als je je voeten even optilt, heel even niet meer zo stevig zit en je gedachten even niet bij je teugels hebt, heeft hij zijn doel bereikt... Woesj...

Gelukkig zijn de meeste paarden niet zo slim. Bovendien, met dat trappen van hun achterbenen naar jouw voeten doen ze eerder zichzelf pijn, dus daar hoeft je niet ongerust over te zijn. Ik neem in die gevallen de teugels opnieuw iets strakker, laat hem zelfs halt houden.

Jij mij pesten, ik jou pesten...

In dit rijtje hoort natuurlijk ook het steigeren thuis.

Ook dit is een bijzonder duidelijke vorm van protest.

Ten eerste probeert het paard met steigeren en bokken opnieuw om jou uit je balans te brengen...

Het probeert onder jouw dwang uit te komen.

Steigeren is ook alle spieren aanspannen.

Eigenlijk maakt een paard nu een hele grote sprong. In de lucht.

Hij hoopt nu dat hij je uit balans kan brengen, én hij hoopt de vrijheid van teugel terug te krijgen...

Door zijn hoofd naar voren te duwen, tijdens zijn sprong, hoopt hij onder je teugeldwang uit te komen.

Inderdaad, als jij je teugel niet iets losser laat, dan kun je het paard zelfs ondersteboven trekken. Met als gevolg dat het paard nu achterover klapt.

Zit je dan in het zadel, dan krijg je 400 kilo gewicht bovenop je, want jij kunt niet zo snel meer afstappen.

Rij je zonder zadel, dan moet je op tijd af stappen en een pas aan de kant doen.

Gevaarlijk, maar wel heel doeltreffend, het paard schrikt zich een ongeluk...

Een volgende keer zal het niet zo snel meer steigeren bij jou!

Het bokken hoort ook in dit rijtje thuis. Er zijn drie oorzaken waarom een paard gaat bokken: plezier, boosheid, pijn.

Paarden gaan vooral op grote vlaktes graag bokken. Ze hebben dan het gevoel dat ze weer vrij zijn, dat ze weer ergens in de 'wilde' natuur zijn. Hou een wedstrijdje over een pas gemaaid korenveld en de meeste ruiters worden eraf gebokt!

Woesj...

Hou jij je paard in en het paard is nog niet geheel overtuigd van je 'leiderschap', dan bokt het vaak uit een soort boosheid. Eens kijken of jij van het goede hout bent.

Heeft het paard pijn in zijn rug, omdat jij te ver naar achter zit, je zadel niet lekker meer past, of dat jij niet op een juiste manier opstapt, ook dan wil het paard graag bokken.

Het grote verschil met de vorige twee is dat dit bokken er niet op gericht is om jou er af te krijgen -wat veel mensen wel denken- maar om van die pijn af te komen...

Dat is toch echt iets anders!

Het paard heeft pijn, of is juist bang dit te krijgen.

Het heeft niets met jouw leiderschap te maken, het is eerder een aanwijzing dat er iets mis is.

Bestraf je het paard op zo 'n moment, dan wordt het een angstig dier.

Dan raak je niet alleen zijn vertrouwen in jou kwijt, dan ben je zelfs bezig het paard rijp te maken voor de slacht...
Als je denkt dat het paard boekt omwille van de pijn, stap dan onmiddellijk af en controleer of je iets kunt vinden.
Zit het zadel misschien iets te ver naar achter? Steekt er misschien iets uit je zadel? Moet je op een andere manier opstappen? Zat je misschien net iets te ver naar achter?

Door onmiddellijk af te stappen geef je het paard het gevoel dat de boodschap is over gekomen.
Dat jij met hem bent begaan.
Dat je met een vriend onderweg bent en dat ook zo wilt houden.
Het paard zal je dankbaar zijn.

Wat is de meest bekende benentaa!?
Wat is de meest gevreesde benentaa!?
Dat is het slaan van paarden.

Ach, zeg je nu, is dat dan taal?
Natuurlijk is dit ook taal.
Wil je een klap voor je bakkes?
Mot je een hengst hebben?
Wacht maar ventje, je zult er van lusten...

Slaan is dus ook een taal.
Duidelijke taal.
Maar wanneer slaat een paard?

Paarden slaan om verschillende redenen.
Ten eerste uit angst.
Ten tweede uit boosheid.
Ten derde uit machtsrijd.
Ten vierde uit schrik.
Ten vijfde uit geniepigheid.

Dit vraagt om uitleg. (*moet je net mij hebben...*)

Hoofdstuk 23.

Angst.

Het paard is een vluchtdier.
Als het paard bang is, zet het 't op een lopen.
Om zich tegen gewelddadigheid te beschermen zal het proberen de eventele achtervolger 'knock-out' te slaan. Een beer, wolven, enge mensen.

Boosheid.

Ieder paard weet dondersgoed dat zijn sterkste kant zijn hoeven zijn. De kracht van zijn benen.
De mens vecht met zijn vuisten, het paard met zijn hoeven -en tanden.
Die tanden, die worden voornamelijk gebruikt bij hengstengevechten, of om jonge paarden terecht te wijzen.
Paarden kunnen om verschillende redenen boos worden.
Tegen elkaar, omdat een ander paard te dichtbij komt.
Of, als het ene paard staat te eten en niet gestoord wenst te worden, dan tilt het telkens een van zijn achterbenen op, maakt er een spastische sla-beweging mee. Ook naar mensen!
Omdat dat andere paard bijna tegen zijn hielen loopt te trappen (afstand bewaren dus).
Omdat de mens niet vriendelijk overkomt.
Of omdat de mens het paard belachelijk maakt (door wel paardentaa! te spreken, maar het verkeerde te zeggen...!)

Machtsrijd.

Paarden onderling, in de wei.
Wie staat er hoger of lager.
Moet er eerbied afgedwongen worden?
Knal!
Merries vechten dan het liefst met de konten tegen elkaar aan. De klappen komen dan minder hard aan, omdat er bijna geen ruimte is om de benen echt te strekken. Het doet wel pijn, maar minder, en de vitale plekken worden zo niet geraakt.
Hengsten daarentegen willen juist dat de knallen goed voelbaar zijn, die houden meer afstand.

Schrik.

Ga stiekum achter je paard staan, geef hem een tik tegen zijn billen en roep heel hard 'boéh'.
Tien tegen een dat het paard zich rot schrikt. Tien tegen een dat het paard je een mep geeft.
De rest van je leven -mocht je dit overleven- heb je de afdruk van zijn hoef op je gezicht staan.

Een soort 'eeuwige glimlach'...

Geniepigheid.

Is je paard te vertrouwen?

Ben jij te vertrouwen?

Is je paard eerder in aanraking gekomen met onbetrouwbare personen?

Heb je het paard op een veemarkt gekocht?

Voor een Prikkie?

Haha...!

De staarttaal.

Zeker niet te verwaarlozen is de taal van de staart.

Net als bij zijn oren is het paard zelf niet eens heel erg op de hoogte dat hij ook met zijn staart praat.

De staart is er in de eerste plaats voor om vliegen te verjagen.

Het afknippen ervan getuigt van zware dierenmishandeling.

Uitkammen mag wel, als je het maar voorzichtig doet.

In de tweede plaats is het een belangrijk 'spreek-orgaan'...

Paarden gebruiken hun staart namelijk om anderen iets mee te delen.

Net als zijn oren en zijn benen is de staart een onderdeel van het lichaam dat ook zonder de rest van het lichaam iets te vertellen heeft.

Zijn oren kan hij afzonderlijk bewegen, zijn benen kan hij afzonderlijk bewegen, zijn staart kan hij afzonderlijk bewegen.

Ieder paard kan op afstand bepaalde signalen zien.

Signalen, lichaamstaal, woorden of begrippen.

Is het warm en zijn er veel vliegen, dan heeft de paardenstaart zelden rust.

De paarden staan verder om het even wat te doen, maar hun staart is constant in beweging.

Is het warm en staan de paarden dicht bij elkaar, dan staan ze meestal om en om.

De staart van de een houdt zo ook de vliegen weg op de neus van de ander.

Puur sociaal dus.

Tilt een paard zijn staart op tijdens het lopen, dan heeft het dier vaak plezier in wat hij doet.

Dat brengt hij zo tot uitdrukking.

Gaat het paard stilstaan en tilt het zijn staart op, dan moet het waarschijnlijk even poepen.

Maar ben je in een groep aan het rijden en begint het paard voor je te zwiepen met zijn staart, dan zegt het daarmee: "Als je niet onmiddellijk afstand neemt, dan krijg je een lel..."

Ook paarden die onrustig of bang zijn beginnen onmiddellijk met hun staart heen en weer te zwiepen. Daarmee brengen ze de andere paarden op een hele stille manier op de hoogte dat er iets mis is... Zo van "Pssst....!"

En kom je bij een paard in de stal dat behoorlijk met zijn staart begint te zwiepen, mogelijk zelfs zijn kont naar jou richt, zoek dan maar een veilig heenkomen, want het paard is nu of heel boos, of heel geniepig...

De echte lichaamstaal.

Bijna alles heb ik nu gehad.

Tenminste, alle soorten talen die het paard gebruikt.

Alle soorten die het paard *mij* verteld heeft!

Wellicht ben je het er niet geheel mee eens.

Wellicht heb jij er andere ideeën over.

Vragen.

Andere denkbeelden.

Leuk.

Onderbouw ze.

Maak er een boek van.

De 'lichaamstaal' van het paardenlichaam.

Dan hebben we het dus over 60% van het eigenlijke paardenlijf.

Het paard zonder hoofd, hals, staart of benen.

Het paard als een modern kunstwerk.

Jij als mens hebt het ook van je hele 'zijn'.

Waarom het paard dan niet?

Wat is jouw uitstraling?

Wat zegt jouw houding over jezelf?

Het paardenlichaam drukt enorm veel uit, en feitelijk helemaal niets.

Het is als het kleedje voor je bed, je spierballen van je kracht, je uitstraling tijdens je eerste kopje thee, vroeg in de ochtend.
Het hangt er maar vanaf hoe jij je voelt.

Is de paardenhuid glanzend, dan gaat het goed met het dier.
Heeft het bovendien 'appeltjes' -duidelijk zichtbare ronde vlekjes in zijn haren'- dan gaat het héél goed met je paard.
Het is volkomen gezond en gelukkig.
Is het paard rond of is het knokig?
Heeft het paard een 'scherpe' rug van het zadel en het harde werken, of is je paard mooi bol en rond?
Kun je er uren ongezadeld mee draven, of schrikt je het idee alleen al af?
Kom je in een spagaat te zitten of ben je blij tenminste nog iets tussen je benen te voelen?

De eigenlijke taal van het paardenlichaam drukt zijn tevredenheid uit.
Het paard mag niet te vet zijn, maar zeker niet te mager.
Zijn huid moet glanzen, net als zijn ogen.
Het paard moet er tevreden uitzien, zonder gezapig te zijn, vet.
Een gezond en gelukkig paard herken je in één oogopslag...
Het staat 'zijn mannetje', het paard is bijna één zijn met zijn omgeving.
Een veel gespannen dier heeft naar buiten stekende botten, een houterige gang.
Een te dik paard heeft geen conditie, geen adem meer.
Je moet een tussenweg vinden, je moet voldoende uitdaging bieden en het paard toch in zijn waarde zien te laten.
Dat vertelt het paardenlichaam je...
Niet zozeer de hoogte van het paard, maar zijn uitstraling is bepalend.
Zijn kleur, zijn ogen, zijn bewegingen.
Een gelukkig paard herken je meteen.

Nu ik het toch over taal heb, over lichaamstaal, mag ik één onderdeel zeker niet over het hoofd zien!
Want wat is taal?
Volgens mij is taal een middel om je uit te drukken, om iets te vertellen.
Vertellen tegen wie?
Tegen een ander natuurlijk!
Als we het hebben over een ruiter en zijn paard, dan hebben we het dus over 'communicatie', over het praten heen én weer.
Alles wat de ruiter doet zal het paard dus óók uitleggen als taal.
Dat vergeten we maar al te vaak.
Je bent vast wel eens in het buitenland geweest. Of je hebt ooit een buitenlander ontmoet.
Proberen te praten met iemand die een andere taal spreekt, een taal die jij niet verstaat.

Jij -of die ander- wil naar de markt.
Het woord '*markt*' krijg je elkaar nog aan het verstand gepeuterd, maar dan...
Nu volgt er meestal een soort pantomime, een uitgebreide gebarentaal.
De een probeert de ander uit te leggen hoe je moet lopen.
De ander let nu heel goed op alle bewegingen die de eerste maakt, want het is van belang om het doel te kunnen bereiken.

Paarden en ruiters moet je eigenlijk zien als twee buitenlanders, ieder uit een eigen ver land.
Ze spreken allebei geen woord buitenlands.
De een let nauwgezet op de ander.
Op de bewegingen van die ander.
Op de uitstraling van die ander.
Alles kan iets te betekenen hebben, ieder knipooigje, snauw of gebaar.
De een probeert iets uit te leggen, de ander probeert er achter te komen of hij het juist heeft begrepen.
Jij staat het uit te leggen. Je staat voor die buitenlander. Je wijst naar links, hij denkt dat hij rechtaf moet. Doet het altijd heel leuk.

Indianen hielden het daarom graag simpel. Ze wezen niet naar links of rechts, maar naar de zon. Vervolgens gaven ze de stand van de zon op het hoofd aan, soms zeiden ze nog hoe lang je door moest lopen. Dat was het. Simpele opdrachten.
Teveel uitleg is verwarrend. Zeker aan een buitenlander.
Ook aan een paard.

Waar ik maar mee wil zeggen dat je moet waken voor een te uitgebreide uitleg.
Ieder gebaar kan worden uitgelegd als een aanwijzing.
Op ieder gebaar wordt dus gelet.
Vooral paarden letten op alle gebaren van een ruiter.
Hoe minimaal of nietszeggend die gebaren ook zijn, het paard zoekt er onmiddellijk iets achter, vaak meer dan jij er mee bedoeld.
Let dus op je eigen houding als je bij paarden bent.
Op je eigen gebaartjes, houdinkjes, uitstraling.

Bedenk dat je steeds een gesprek voert met een paard, of je er nu naast staat, er boven op zit of juist van het paard wegloopt.

Wat denkt het paard dat je er mee bedoeld?

Ik heb eens een onvergeeflijke fout gezien bij een 'paardentrainer'.

Een man die mensen tekst en uitleg geeft over het gedrag van een paard.

Met veel toverwoorden als 'dominantie', 'paardenfluisteren' en 'africhten'.

Hij zet het paard in een bak. Hij wil ons laten zien hoe je een paard kunt dwingen de mens als zijn meester te erkennen.

Eerst begint hij het paard op te jagen door de bak.

Het jagerdier tegen het prooidier.

Hij jaagt het paard angst aan, hij gooit met een stuk touw naar het dier toe, hij zorgt er voor dat het paard hem constant in de gaten houdt, bevreesd voor zijn leven...

Laat je niet wijs maken dat dit niet zo is, probeer het anders eens uit bij een paard dat in een grote wei staat, je zult zien dat het paard 't op een lopen zet, ver weg proberen te komen.

Maar dit paard staat in een bak waar het onmogelijk uit kan.

Al snel heeft de trainer de volle aandacht van het dier te pakken, nu kan hij ermee gaan spelen. Op een angstig dier toelopen is natuurlijk bedreigend, van hem weglopen is minder bedreigend, maar nog steeds een vorm van taal.

Het angstige paard houdt de man nog steeds goed in de gaten.

Het geeft duidelijk te kennen de persoon als een soort meerdere te willen erkennen.

Dit doet een paard zoals gezegd onder andere door met zijn lippen te 'happen'. Dit is een enorme vernedering voor het paard, het vormt een wezenlijk onderdeel van zijn taal, waarmee het feitelijk zegt: "*doe mij niets, ik ben nog maar een veulen, ik heb nog geen tanden, ik durf je niets te doen...*" Je zou het kunnen vergelijken met een in het nauw gedreven volwassene, die opeens op zijn duim begint te zuigen...

Het is het eerste teken dat het paard over 'de voorwaarden' wil onderhandelen.

Uiteraard, als het paard nu nog een mogelijkheid zou zien te ontsnappen, dan zal hij het niet nalaten. Maar het paard is in nu wel bereid de trainer als zijn meerdere, als zijn leider te erkennen. Wat kan het anders nog doen?

Maar wat doet de trainer op dit ogenblik?

Hij draait zich om naar het publiek en begint vragen te beantwoorden.

Hij laat het paard volkomen eenzaam achter, slaat er geen acht meer op, hij laat zijn gesprek -en dus de vernedering van het paard- voor wat het is...

Maar het paard heeft dit niet natuurlijk niet in de gaten. Het paard houdt de trainer nog steeds in het oog, verwacht dat hij het 'gesprek' met hem weer zal hervatten. Eigenlijk denkt het paard dat dit zelfs een onderdeel van het gesprek is, dat dit erbij hoort!

Maar nee, de trainer kijkt niet eens meer naar het paard om, hij geniet zichtbaar van de aandacht voor zijn uitleg, terwijl het paard achter hem er een enorme frustratie bij heeft...

Ik zal zijn naam niet noemen, maar wees voortaan op je hoede als iemand zichzelf '*paardenfluisteraar*' noemt...

Je kent dat zelf vast ook wel, dat je met iemand staat te praten, en dat die ander zich opeens midden in het gesprek omdraait en wegloopt?

Je hebt niet meteen in de gaten dat het gesprek al is afgelopen.

Je ziet ook niet in waarom.

Dat machteloze gevoel dat je dan hebt, soms zelfs die woede?

Het ene moment wordt er nog naar je geluisterd, het volgende moment ben je als lucht...

Het zal je nog lange tijd bezig houden, je zult je nog lang vernederd voelen.

Al die tijd loopt het paard achter de trainer in de bak.

Eerst zoekt het toe nadering naar de trainer, maar die gaf 'niet thuis'. Dan begint het rondjes te lopen, te snuiven, opnieuw een mogelijke uitweg te zoeken.

Het paard probeert zelfs de aandacht van de trainer terug te krijgen, besnuffelt hem even. Maar de trainer duwt het paard gewoon aan de kant, niet meer nodig...

En al die tijd blijft het paard de trainer in het oog houden, denkt dat dit óók een onderdeel van het gesprek is...

Dat paard in die bak leerde mij meer over het 'paardenfluisteren' dan die bekende trainer mij op dat moment nog kon vertellen!

Hoofdstuk 24.

Taal is dus een gegeven dat ook zonder het gebruik van woorden aanwezig is.

Hoe kom je over?

Taal begint dus al op het moment van de ontmoeting.

Ook als jij bij de stal, bij de wei aankomt.

Een stalpaard zal je overigens nadrukkelijker in het oog houden dan een paard in een wei.

Je ziet elkaar. Er wordt dus contact gemaakt. Het gesprek begint.

Zeg je het paard goeiendag, of zeg je niets en bekijk je het paard alleen maar?

Het bekijken van een paard zal door het paard uitgelegd worden als '*hé, die tweebener wil iets van me...*'

Heeft ie voer bij zich of een hoofdstel?

Heeft die tweebener een vriendelijke uitstraling of een kwaai?

Of is ie misschien angstig, of heel overheersend.

Het *gesprek* is dus al begonnen nog voordat je een woord hebt gesproken.

Jij opent nu de staldeur. Ga je nu op het paard af, hetgeen een bedreiging zou kunnen zijn, of laat je het paard juist naar jou toekomen?

Hoe reageert het paard op je?

Ook nu wordt er een pantomime opgevoerd, ook nu wordt er heel veel verteld.

Dat vergeet je nogal gemakkelijk als mens.

Jouw uitstraling nu is al bepalend voor de rit van straks.

Welke gevoelens straalt jij uit, welke begrippen duid je al aan zonder ook maar een woord te spreken?

Het paard reageert op jou, op wat *jij* zonder woorden te vertellen hebt. Altijd.

Er is geen paardenfluisteraar te vinden die niet ook op zijn eigen ongesproken taal let!

Het lijkt misschien gek, maar wij mensen doen het ook, constant!

Voer voor psychologen?

Heb jij een oogje op iemand? Glimlacht die persoon naar je of ziet hij/zij je niet eens staan?

Zie je wel, je weet het zelf maar al te goed hoe het werkt...

Hoofdstuk 25.

Wie is de baas in een kudde...?

Ik heb het er al over gehad.

Wie is nu eigenlijk de baas in een kudde, een hengst of een merrie?

Een gevaarlijke vraag.

Wat je ook zegt, er zijn altijd mensen die het tegendeel beweren.

Laat me mijn wonderlijke ideeën houden.

Maar ik wil ze wel aan je uitleggen.

Zonder goede uitleg kun je iets niet snappen.

Voor mij is een merrie, een vrouw de baas over de hele kudde!

(hoor je moeder nu eens gniffelen...)

Zij heet de *Alfa* merrie.

Deze merrie staat dus bovenaan.

De eerste vrouw van het huis zeg maar, zoals bij jullie thuis je moeder.

De alfamerrie is eigenlijk een soort moeder, maar dan voor alle paarden.

Om moeder te zijn voor alle paarden moet je bepaalde kwaliteiten bezitten.

Dat is niet iedere moeder gegeven.

Al die andere merries zijn ook moeders -of zullen dat worden- maar de alfamerrie moet er voor zorgen dat ze iedereen veiligheid kan bieden.

Zij is dus eigenlijk de presidente, de *koningin* van de paarden.

Zij neemt het op zich om steeds te waken voor de veiligheid, voor het welzijn van de kudde.

Zij bepaalt *wáár* er gegeten wordt, wanneer er gedronken wordt, wanneer het bedtijd is, of wanneer er verder gewandeld wordt!

Maar óók zorgt zij voor de rust in de kudde, ze geeft vervelende jonge hengstjes op hun donder, ze is een soort rechter als er twee paarden ruzie hebben, en zij geeft het teken om met z'n allen op de vlucht te slaan.

Als ze dit teken geeft, dan lopen alle paarden achter haar aan...

Ook nu moet ze de meest veilige weg wijzen, nu moet ze *moeder* zijn voor alle paarden.

Dat betekent dus dat ze vaak overdreven rust uit moet stralen, alle andere paarden houden haar voortdurend in het oog om te weten of alles nog wel veilig is.

De alfamerrie moet daartoe haar hele wezen, haar hele *uitstraling* gebruiken, ook als ze onderweg zijn.

Niet alleen loopt de alfamerrie dan voorop, ook laat ze met haar lichaam zien dat alles in orde is: haar hoofd hangt losjes en ontspannen omlaag, het lijkt wel of ze de bosgrond stofzuigt... Ook haar tempo, haar gang is van een aard dat je zou kunnen denken dat het paard geen pit heeft, dat ze moe is.

Kleine vergissing, ze kan *bést* wel harder lopen, maar dan gaat de rest van de kudde ook een stuk harder lopen, want dat kan niets anders betekenen dan dat er mogelijk gevaar is...

Paarden doen nooit iets '*zomaar*', er is *altijd* een duidelijke reden!

Knoop dit heel goed in je oortjes, want hierin verschilt het paard wezenlijk van de mens. Paarden zijn veel eerlijker, rechtlijniiger, directer dan wij mensen.

Als een paard je vertrouwt, dan heb je daarmee een vriend voor je leven gekregen.

Verhalen van kleine baby's, spelend tussen de hoeven van grote boerenknollen, zonder dat er maar iets gebeurt, kleine kinderen die zich aan de manen van een paard omhoog werken, ze worden in véle boeken verteld.

Het paard staat open voor vriendschap -en al helemaal als het om kleine kinderen gaat.

Zolang die kleine kinderen zich een vriend tonen natuurlijk...

Zolang het paard niets te vrezen heeft, geen pijn wordt gedaan, niet wordt geplaagd, zolang onze bewegingen rustig zijn, onze stem geen dreiging heeft, zolang wij vertrouwen uitstralen, mogelijk hulp bieden, dan wil het paard graag onze vriend zijn.

Zelfs paarden die wel mishandeld zijn, geslagen, getrapt, geplaagd, zelfs die paarden zoeken nog vriendschap
Niet meer bij de personen die hen kwaad hebben gedaan, dat gaat nooit meer over.
Maar bij ieder nieuw persoon zijn ze opnieuw bereid hun vriendschap te tonen!
Als er maar duidelijkheid in het spel is, ieder paard heeft een hekel aan onduidelijkheid.

De Alfamerrie is dus de koningin van de kudde.
Ook de hengst heeft eerbied voor haar.
Zij weet immers waar het veilig is voor de kudde, zij heeft voldoende overmacht om iedereen te laten gehoorzamen.
Maar de leidende hengst is toch de sterkste?
Ja, dat klopt.
De hengst zorgt toch zeker voor nieuwe veulens?
Ja, dat klopt ook.
Maar maakt dat hem meteen de leider van de kudde?

Toen de Alfamerrie nog jong was heeft ze steeds het gedrag van de oude Alfamerrie bestudeerd, ze droomde er toen al van om uiteindelijk een Alfamerrie te worden.
Ongeveer zoals een klein meisje met poppen speelt terwijl haar moeder met de jongste baby bezig is.
En wat doen jonge jongens dan zoal? Die vechten. Die klieren. Die liggen te matten.
Die proberen zichzelf te bewijzen door de snelste, de sterkste, de baas over de anderen te zijn. Daar zijn ze hun hele jonge leven mee bezig.
Maar ze hebben nooit gekeken naar veiligheid voor de hele groep, ze zijn veel te veel met zichzelf bezig.
Goed, de uiteindelijke hengst, de overwinnaar dus over al die andere hengstjes, mag dan wel een hele bink zijn, een knappe gozer, maar van een kudde *leiden* heeft hij geen verstand.
Dat vechten dat hij al die jaren doet, is natuurlijk niet zonder reden.

Helaas, zo als dat zo vaak gaat, is 'gedrag' niet iets dat alleen bij dieren voor komt..
Ook de mens heeft bepaalde gedragingen, dat kan niemand ontkennen.
Het is gevaarlijk om de mens en het dier op één lijn te stellen, maar als je naar het gedrag van dieren kijkt, dan kun je het bijna niet nalaten dit ook met het gedrag van de mens te vergelijken.
Ik maak me hier ook schuldig aan!
Als mijn paarden mijn kinderen zijn, dan kan het niet anders dat ik hun gedrag vergelijk met het gedrag van echte kinderen.
Als ik dan nog heel veel overeenkomsten vaststel, dan is het niet vreemd dat mijn overtuigingen ook in de richting gaan dat we wellicht ergens 'familie' zijn...

Ik vertel je dit omdat het zou kunnen zijn dat je heel gelovig bent.
Daar is niets mis mee, het valt juist in je te waarderen.
Het betekent in de eerste plaats dat je ergens voor uit durft te komen.
Verder betekent het dat je bepaalde overtuigingen aanhangt, bepaalde waarden en normen hanteert. Niet doelloos leeft, maar gericht.
Dat je waakzaam bent, bedachtzaam.
Als je je leven maar niet laat leiden door wat anderen zeggen, maar dat je bewijst zelf na te kunnen denken.
Niet blind te varen op je overtuiging, maar je steeds af te vragen of iets werkelijk zó is, en waarom.
Of je nu katholiek, christen, jood, hindoe of moslim bent.
Of juist niet gelovig..
Je hebt vast al gemerkt dat ik het geregeld over *'Moeder Natuur'* heb. Ieder zijn of haar eigen geloof. Ik dus ook het mijne.
Als mens heb je hersens die je in staat stellen meer na te denken dan een dier.
Het enige wat ik aan je vraag is om die hersens te gebruiken.
Als je er van uit gaat dat een paard niet kan nadenken, geen geheugen heeft, niet weet waarom het iets doet, dan kun je dit boek beter geheel aan de kant leggen en zo snel mogelijk alles vergeten wat er in staat.

Wij leven in een samenleving waarin de man het meest te vertellen heeft.
Geen wonder dus dat wij -vooral de mannen- overtuigd zijn van het feit dat de man altijd en automatisch de leider is.
Dat kan in véél gevallen wel zo zijn, maar daarom hoeft het niet áltijd zo te zijn.
Bij dieren verschilt het in ieder geval per soort.
Hebben mieren, bijen of wespen een koning of een koningin?
Zorgt Pa beer voor de kinderen of Ma beer?
Verder kun je je afvragen waaróver iemand de leiding heeft.
Met andere woorden: wat of wie vormen het gezelschap, de kudde, de familie?

Paarden in het wild vormen een kudde.
Er zijn twee soorten kudde's.
Er bestaan kudde's die gevormd worden door een hengst en verschillende merries, en er bestaan kudde's die alleen maar hengsten bevatten.
Al deze hengsten zijn door hun oorspronkelijke kudde's uitgestoten.
Een kudde hengsten onder elkaar noemen we 'monniken'.
Voor de veiligheid én de gezelligheid vormen ze opnieuw een kudde.
De term 'ruin' (een gecastreerde hengst) komt in het wild niet voor.

Dat veel mensen de hengst, temidden van een aantal merries, als de leider van de kudde beschouwen, heeft in de eerste plaats te maken met zijn gedrag naar die merries ten tijde dat deze wel in zijn voor intiemer contact met hem. Dan doet de hengst vreselijk goed zijn best om er voor te zorgen dat alle merries bij hem in de buurt blijven. Maar als hij werkelijk hun leider was, dan hoefde hij zich niet zo uit te sloven, dan bleven ze gewoon bij hem. Nee, de merries zijn gewoon 'in' voor intiemer contact, met welke hengst is hun zorg niet. Daárom moet die hengst zich nu zo uitsloven, daarom probeert hij zijn merries bij elkaar te houden... Feitelijk wordt een hengst alleen maar geleid door zijn driften, door het vooruitzicht intensief intiem contact te kunnen hebben met de merries. Maar dan moet hij er wel voor zorgen dat ze vlak bij hem blijven, als hij even niet oplet zijn de merries ervandoor met een ander... Over onvoorwaardelijke liefde gesproken...

De tijd dat merries 'in' zijn voor intiem contact duurt slechts vrij kort. Zijn de merries eenmaal bevrucht door de hengst, dan is de drang naar intiem contact geheel verdwenen. Dan is het zaak zich weer voor te bereiden op de komende winter, om zo veilig mogelijk het veulen in hun buik te kunnen laten groeien en uiteindelijk het veulen te baren. De hengst heeft hier natuurlijk zijn taak in, maar het is puur eigenbelang om nu bij zijn kudde te blijven. Als hij mee helpt de kudde te beschermen, kunnen zijn kinderen geboren worden. Als hij mee helpt, is hij opnieuw de hengst die volgend jaar opnieuw de merries mag bevruchten. En als hij bij de kudde blijft zal de mogelijkheid tot intiem contact met merries het volgend jaar ongetwijfeld groter zijn, want dan zijn de merrieveulens van dit jaar, van vorig jaar en het jaar daarvoor misschien ook al williger. Dat het daarbij deels om zijn eigen dochters gaat, daar zit hij niet mee...

Er zijn dus twee driften -oer verlangens- die mijnheer de hengst volgt:
-hij is verzot op intiem contact met merries; en
-hij ziet graag veulens geboren worden die van hem zelf zijn.

Maar dat maakt hem nog niet bepaald tot de leider van een kudde.
Laten we eerst eens gaan kijken wat hij allemaal in huis moet hebben:

Ten eerste moet hij sterk genoeg zijn om die ereplaats, de hengst van de kudde te zijn, op een andere hengst overwinnen. Ten tweede is hij juist omdat hij een oudere hengst overwonnen heeft blijkbaar een geschikte kandidaat om vader te worden van de komende kinderen. Een watje van een hengst zal nooit kinderen krijgen, want de merries hebben geen vertrouwen in een watje, stel je voor wat hun kinderen dan wel niet worden?! Ten derde is het de taak van de hengst om, mocht de kudde door een of meerdere wilde dieren worden aangevallen, deze te bestrijden, desnoods tot hij er zelf bij neervalt. Zijn taak *lijkt* het dus om de andere dieren van zijn kudde de gelegenheid te geven om te kunnen vluchten, door zichzelf desnoods op te offeren.

Maar is dat wel zo?
Heeft een hengst voldoende bewustzijn om te beseffen dat hij zichzelf moet offeren voor het welzijn van zijn kudde?
Of zit er meer eigenbelang achter?
Het begrip 'zich zelf offeren' is paarden geheel vreemd. Dat is te abstract, te ontastbaar. Paarden die onderling vechten zullen nooit zo ver gaan dat de ander wordt gedood. 'Dood' is dus een begrip dat een paard niet zo goed begrijpt. De hengst in het wild die een aanval van roofdieren probeert af te slaan, beseft zich helemaal niet dat hij dit met de dood zou kunnen bekopen. Wat drijft hem dan om die roofdieren aan te vallen?

Als een hengst hoofdzakelijk wordt geleid door zijn driften, is het aangaan van ieder gevecht dan niet óók een gevolg van die driften?
Als er een andere hengst op het toneel verschijnt, dan kan dit maar een ding betekenen: dat die andere hengst de heerschappij wil bevechten. De leidende hengst kan dit gevecht nooit uit de weg gaan. Hij kan niet tegen zijn kudde zeggen: '*dames, we gaan er vandoor, die kerel hier is me te opdringerig...*' Ook kan hij niet tegen die ander zeggen: '*ik heb nu even geen zin, laten we iets afspreken...*' Nee, de leidende hengst is er juist op gebrand om die ander te verjagen, desnoods met hem te vechten. Want niet zijn leiderschap staat hier op het spel, maar de mogelijkheid zijn lusten te bevredigen. Even naar de hoeren gaan is er voor een hengst niet bij...

Het word je nu dus hopelijk duidelijk waarom een hengst niet de baas is van de kudde. Als de hengst het gevecht met een beer of wolven niet heeft overleefd, dan moet de kudde tóch verder kunnen leven, anders was al het werk van Moeder Natuur voor niets geweest. Als de hengst in het gevecht met de wilde dieren het leven laat, dan zou de rest van de kudde -zonder hun leider- het niet meer overleven.

De hengst gaat de strijd met de wilde dieren juist aan omdat hij weet dat hij zijn drijven, zijn lusten niet meer kan botvieren als de kudde er niet meer is. Of het nu om een andere hengst gaat of om roofdieren, daarin ziet hij geen verschil...

Die merries krijgen wel weer een andere man, maar de éérste hengst heeft er dan toch maar mooi voor gezorgd dat er verschillende kinderen van hem rondlopen, kinderen die gedeeltelijk zijn kracht om te willen overwinnen, zijn wil om te overleven, in zich dragen.

Opvallend (?) is trouwens dat de kinderen van de Alfamerrie en de hengst later ook een grote kans maken een van beide te worden, dus of Alfamerrie óf heersende hengst.

Dit heeft er weer mee te maken dat de kinderen van een Alfamerrie steeds helemaal vooraan staan, zeg maar op de eerste rij zitten.

Je zou kunnen zeggen dat die veulens 'van adel' zijn.

Niet alleen zien ze dus alle gedragingen van hun ouders -en de reactie van de paarden die lager in rang staan- maar ook zijn ze zich nog niet geheel bewust van het feit dat dit door hun ouders komt!

Kinderen van de Alfamerrie kun je het beste vergelijken met 'rijke lui's kinderen'...

Ze krijgen altijd beter te eten, eerder te eten, en er is meer rust.

Het scheelt enorm in je ervarings wereld of anderen voor jouw familie aan de kant gaan of dat jij tot diegenen behoort die steeds aan de kant moeten gaan.

Deze ervaringen in je nog jonge leven kunnen later goed van pas komen.

Je hoeft je dan maar te herinneren hoe je moeder het aanpakte en vervolgens het zelfde gedrag te gaan vertonen om je doel te bereiken.

Daar kunnen jaren overheen gaan, maar in principe maak je dus toch weer 'n kopie van het gedrag van je moeder -en daar heb ik het al over gehad...

Weet je waarom dit óók belangrijk is om te weten?

Voor het geval dat je zelf nog eens een paard wilt gaan kopen.

Dan is het dus zinvol om te weten wat de afstamming is van je paard.

Dat je niet alleen maar let op kleur of gangen van een paard, maar dat je, als het even kan, ook probeert erachter te komen of het paard 'van adel' is of juist niet.

Een paard dat niet 'van adel' is, zal eerder aan de kant gaan, zal eerder de meest veilige weg kiezen.

Het zal er eerder vandoor gaan, het zal angstiger zijn, maar ook zal het makkelijker iets aan te leren zijn...

Want om iets te leren zoek je het vertrouwen van iemand die weet waar hij mee bezig is, of in ieder geval die uitstraling heeft.

En daarmee ben ik dus weer terug bij jou, als ruiter.

Als ruiter die weet hoe een paard denkt en welke taal het spreekt...

Er valt nog veel meer over paarden te vertellen. Maar dat wil ik je nu nog niet aandoen.

Ik hoop slechts dat je interesse gewekt is om paarden op een andere manier te bekijken.

Om niet blind te varen op de woorden van mij of van een ander.

Laat mijn woorden in ieder geval bezinken, probeer zelf eens iets uit, probeer zelf het gedrag van paarden te doorgronden.

Probeer het paard zoveel mogelijk te herstellen in zijn waarde...

Hoofdstuk 26.

Afscheid.

Het moeilijkste bij paarden is niet ze te leren kennen.

Zelfs niet om hun taal te leren.

Het moeilijkste is het afscheid nemen.

En dat afscheid komt altijd ongelegen.

Je leert ieder paard afzonderlijk heel goed kennen.

Je zou kunnen zeggen dat je met ieder paard iets opbouwt, met ieder paard beleef je wel iets.

Misschien ga ik wel te ver als ik stel dat ieder paard een persoonlijkheid wordt.

Bijna een mens.

In ieder geval een familielid.

Ik heb veel paarden gekend, veel familieleden gehad.

Paarden waar je meer mee ophad en paarden die je soms bijna het bloed onder de nagels haalden.

Soms vervloekte ik hen, vaak vervloekten ze mij.

Ook dat schept een hechte band.

Als mens, als eigenaar van een paard, mag je nooit vergeten dat het dier afhankelijk is van ons.

Jij hebt het op je genomen het dier te verzorgen, te scholen, je probeert zowel rechtvaardig te zijn en tegelijk toch het dier aan jouw waarden en normen te onderwerpen.

Niet dat jouw waarden en normen onrechtvaardig zijn, maar in zekere zin ontnemen je het dier toch zijn vrijheid.

Je draagt het bepaalde verplichtingen op, die het zelf nooit uit eigen vrije wil zou doen.

Dit blijft constant bestaan.

Zeker, er is sprake van respect, zelfs van waardering van het paard voor jou.
Als je een paard goed verzorgt, het bijstaat bij zijn pijn, het verzorgt van zijn wonden -uiterlijk of innerlijk- dan krijg je er zeer veel voor terug.
Nooit mag je vergeten dat het paard van jouw zorgen afhankelijk is.
Waarschijnlijk zou je paard zelfs het buitenleven in de vrije natuur niet eens meer weten te overleven.
Je moet steeds klaarstaan voor je dieren, dag en nacht. Zomer en hartje winter. Je moet proberen steeds 'bij de les te blijven...'!

Zelden heb ik me zo naar gevoeld als in die momenten dat ik ze, om welke reden dan ook, niet de aandacht heb gegeven die hen toekwam.
Of niet bij hen kon zijn op het moment dat ze hulp nodig hadden.
Niet dat ze ook maar een moment leden, er zijn altijd meer mensen die zich voor dieren interesseren en hen te hulp schieten.
Ook de momenten dat ik verkeerde beslissingen nam, blijven knagen.
Gemorst water kun je niet oprapen, dus je probeert het toch zoveel mogelijk te voorkomen.

Vaak denk je achteraf dat je het anders had moeten doen, dat gevoel ken je wel.
Niet dat je het altijd allemaal in de hand hebt, ons leven wordt beheerst door invloeden van buitenaf. Wij moeten proberen om ondanks alles er toch steeds weer het beste van te maken. Dieren over wie jij de zorg op je hebt genomen moeten zo goed mogelijk verzorgd worden.
Al ben je daar soms tot diep in de nacht mee bezig

Ik ken veel boeren die juist een enorme afstand opbouwen tussen hen en hun dieren.
Ze geven hun dieren zelfs geen namen maar nummers.
Niet alleen scheppen ze zo 'n afstand tussen de dieren en zichzelf, ook hebben ze het minder te kwaad met zichzelf als er eens eentje dood gaat.
Voor de meeste boeren is een dier dan ook meer een onderdeel van het gehele productie proces, een middel om in leven te blijven.
Om er zelf beter van te worden.
Als varkens vetmester, slachtkalfhouder, halve kippenboer, ganzenleverproducent, of als jager is het niet zo gewenst om je aan dieren te hechten.
Ook menig manegehouder ziet in zijn paarden niet de dieren die het eigenlijk zijn.
Dat maakt alles een stuk gemakkelijker.

Vroeger had je nog van die kleine boertjes.
Die hadden een paar kippen, acht koeien voor de melk, een varken voor de winter.
Die gingen heel anders met hun dieren om.
Ze zijn er niet meer, ze zijn uitgekocht, vaak gedwongen er mee op te houden.
Hun Bella, Sientje, Truus en grote Gele zijn er niet meer.
Het moest allemaal véél groter, sneller gaan.
Hun boerderijtjes zijn nu de villa's van de rijkere, hun groententuintjes zijn nu parkjes met zwembaden.
De mens gaat steeds meer anders, wreder, met zijn dieren om.
Het gaat er nu meer om hoeveel dieren je op een zo klein mogelijke ruimte kunt houden, hoe je zo snel mogelijk zo veel mogelijk aan ze kunt verdienen.
Dat je daarbij het welzijn van het dier verwaarloost, zal bijna niemand nog een zorg zijn.

Er lijkt iets te zijn gebroken in dat proces.
We bemerken opeens dat we iets missen.
Nu hebben we het er weer over dat de boeren geld moeten krijgen om de natuur weer een beetje terug te brengen.
Dat een boerderij weer een erf moet hebben.
Dat er weer heggen en poelen moeten groeien.
Dat er weer een beetje onkruid moet groeien. Dat je niet te vroeg mag beginnen het gras te maaien, omdat veel vogels hun nest erin bouwen.
De hamster (of Korenwolf) moet terug komen, de das, de sprinkhaan, de zwaluw, de kerkuil, de oehoe.
Maar het gaat allemaal mondjesmaat.
De manier waarop ik mijn paarden houd is altijd al gek geweest.
Rommelig.
Te kleinschalig.
Raar.

Ik houd van mijn paarden alsof het mijn kinderen zijn.
Ik probeer ze zo *natuurlijk* mogelijk te houden.
Ik probeer ook anderen met mijn manier kennis te laten maken, mee te laten genieten.
Dat lukt me steeds beter.
Volgens mij komen er steeds meer wonderlijke mensen bij.
Vooral veel wonderlijke kinderen, maar die worden natuurlijk ook ouder.

Het moeilijkste van het leven met paarden blijft het afscheid.

Niet het afscheid voor even, maar voor het leven.
Paarden leven korter dan wij mensen.
Ze zijn eerder volwassen en gaan dus ook eerder dood.
Als je paard oud is geworden dan kun je daar vrede mee hebben. Voor een paard is de leeftijd van 35 jaar een behoorlijk hoge leeftijd.
Dan is het afscheid nemen een stuk makkelijker.
Waar ik meer moeite mee heb zijn de paarden die niet zo oud zijn geworden.
Veulens die ten gevolge van landbouwgif zijn overleden.
Ten gevolge van ongelukken.
Verwondingen. Ziektes.
Van hen heb ik eigenlijk nooit goed afscheid kunnen nemen.

Aan hen wil ik dan ook dit boek opdragen.
Om andere paarden een beter leven te gunnen, hun eigenaren en verzorgers meer inzicht te geven in het denken van het paard, om hen aan te sporen te waken over het welzijn van hun dieren.
Dit 'ongewone' boek is dus behalve voor jou, lezer, geschreven voor een paar paarden die zeker hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit boek, maar het niet meer mogen meemaken.

Het geeft je inzicht in de 'Paardentaal' en het wordt uitgelegd in mijn 'Paardenpraat'.
Nogmaals, wees het gerust oneens met mijn gedachten.
Denk zelf maar na over het gedrag van het paard.
Sta er niet verwonderd van te kijken als men je een 'rare' vindt.
Beschouw het als een compliment...

De paarden die mij enorm hebben geholpen en die ik hier vooral wil noemen zijn: Mars, Fagur, Lazarus, Nadia, Nina, Vindür, Boy, Falki en Arrianne.
Zij hebben meer bijgedragen aan dit boek dan ze ooit hadden kunnen vermoeden.

Okke Last.

